Контрольный экземпляр

ПАРТЕ ХЬАЛХЛЕНЦА — КОТАЛОНАШКА!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«Свет» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕВА, 25 ДЕКАБРЬ, 1980 ШУ. ● № 154 (6284). ● Мах 2 кепиг.

Кхоана хьаелл XVII Нохч-ГIалгIай областной партийни конференци

Иттлагlа пятилетка чакхйоалача деношка шийболх дIахьоргба кхоана хьеллача XVII Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце. Республика мехкдаьттахой, мехкдаьтта чакхдоахераш, машинашъераш, гIишлошъераш, юрта боахама, культура, кхыча довкъой къахьегамхой КПСС ЦК октябрьсии (1980 ш.) Пленума решенеш шоай дIахо де деча гIулакхий программа сиина тIа е йиша. Кхы а чIоагIагIа Коммунистически партеиеи Советски правительствеиеи гонахьа кхотабенне наньабаьхкаб партийни форума.

Тахан Советски Союза Коммунистически парте XXVI съездага йола «1981 — 1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттера доставаш» яха КПСС ЦК проект чIоагIа хьаьн долаш шоай коллективашка юкъаш бовча Нохч-ГIалгIайчен коммунисташа, берригача къахьегамхоша цIаькха а хьагойт партеи правительствеи советски нах коммунизмагахьа дIахьалхашка бигера уггIаю программаш шоай дагара йолга, хьал-торо лакхъяра тIаерзаль йолга.

Промышленни продукцена реализаци яра ахе шера план республико 17 декабре кхоачашъяьй, шу

РЕСПУБЛИКА КОММУНИСТИЙ ФОРУМ

чакхдалалехьа планал совгIа йокха лерхI 60 миллион гарггача соме наьха продукци, ерриги кийчъача продуктех 30 процент яр вечачехьалехен Динала Знак йолаш я.

КПСС XXVI съезда дежа ма доагIаре накъадахара шерра социалистически къа в йоарждаь дидаха хамаьхаа йоалаш къахьегаш хьабаьхнаб республика мехкдаьттахой. Ханал хьалха, 10 июне, кхоачашйир мехкдаьтта даккхара ахе шера задани. Ер шу чакхдалалехьа кхы тIа а 4,1 миллион тонн «Iаьржа дошув», 785 миллион кубометр газ йоаккхаргъаьнне шоаш дехна дош тешаме кхоачашдеш хьебоагIа уж.

Отчетни шии шера дукха къахьегама маьхера боламаш хьахиннад найнига. Республика берригача лаьттан чекаш техкарашка шера 5000 метр кIоарга бурув тохилтен цхьан шерен ах шерен тIехкIоарга скважинкаш хьалъяь йоахилгем IалашдергдавайI вьнна Г. А. Шулякина кулгалдеш хиннача бригада даь кхойкарал чIоагIа могадаь тIайийцар найнига. Тахан цу болламагIа къахьегаш йолча 18 бригадага ерригача республика бIарчача шера техача бурох кхоалагIа дакъа кхоач аьлча хоергда из гIулакх мех лойдана хиннад.

Республика колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьй хлат, шекара свеклаш, баьцадаараш, хоартолаш, сом, тхьамка, фуъаш, тха хохара заданеш.

Дукхача коллективай къахьегама гIулакхашта дика винина яьй «ХIара балха денна — дикала Знак», «ТIехьабусераш боахаш бе болх», «Юбилейни шера — тха хьинаре къахьегам», «XXVI съезда — 26 хьинаре кIира» декизаш а йолаш шерра яхь йоаржаяро.

ДезткъалагIча шерашка парте лерраго дIахо хьоргба халкъа хьал-торо из могга айяра, советски саг масе оагIорахьара дIахо дегIавоалавара тIасаг масе оагIорахьара дIахо дегIавоалавара тIа- берзабьь производства эффективности балха дикабераль лаккхьара никъ. Къаьстта терко ергьа беррига болх интенсивно лелабара, къахьегам бригадин хьалсаце вIаштIехьбаккхара, юрта боахама дIахо специализации концентраци яра, баха мах кхоачам болаш кхачан продуктаца Iалашбара.

Из Iалашдара парте областной комитето кхы а айбергба къахьегама коллективашка беш бола организаторски политически болх, партийни органий балха практикана дукхагIа юкъехухьергъя ленински стиль, шерагIа пропаганда ергьа советски вахара хьисаца, кхы а цIенхаштагIа къовсам лоаттабергба формализмаца, кхоачамбоацарашца. Уж деррига дешаш бе боагIа мех а беш, хьадда дувцаргда конференце, кердача пятилетке боахамни культурен дегIайоалаяра оттадаьча боараматаша кхачара дикагIдола наьхьаш белгаддоахаргда. КПСС XXVI съезда кхы а доккхагIа дола къахьегама совгIаташ кийчдаь накъадехаре, 1981—1985 шерашка хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коммунистий, парте боацарий мугIараш кхотадергда.

Уж деррига толамаш хьахиннад КПСС обкомо боахам, культура хьалъяра партийни кулгалделга кхы а лакхагIча боарам тIа даккхар, парте райкомий, юкъьанцарча организацей балха стили методаш эргаяьха товар, кадраш хьахаржалга, балха тIа дIа-юха нийсъелга, карна кхетам лулга тоадар, хIанз а долаш долча негативни гIулакхаша хьадда къовсам лоаттабар, коммунисташ вахаре дениледа позици лудцеш хилийтара беш бола организаторски, кхетама болх тоабар баьхан долаш.

Областной партийни организаце мугIараш тIатIа шерлуш, структура эргаяьхина тоалуш йоагIа. ХIанз из латт 47 эзар совгIча коммунистахи парте членалла кандидатахи, цунна чуйоагIа 2358 партгрупп, 1128 цеховойи 1421 юкхьанцарен парторганизаци, парте райкома йолла боккъонаш йола кхоъ парткон.

Вай республике июль бетта дена цу ерригача партийни организацешка чакхйоаккхеш хиннача отчетно - хоржамий кампане хьахьекхар из дIахо ме йода коммунистий хьинар, санхетия, денал айлуш хиина хилар, парте чура демократи, критика, самокритика дегIайоагIаш, кхетама болх кхы а лакхагIча боарам тIа боаккхаш хилар. ХIаьта шеко яц кхоана шоай конференце вIашагIкхетача делегаташа а, шийт хава В. И. Ленина «масе тайпара йиста, берригача парте члений юкъарча хьинарца, юкъарча низаца уйла тIаяхийта текха йола боахам хьалбара практически опыт съезде хьо» аьнна хьалхадаьккхар керда а лудцаш, корта болаш боахамаи культуранеи партийни кулгалдара, къахьегамхошта вакоммунистически кхетам балара, парте чурча вахара дешаш кIоаргга дийца а дийца цхьайттталагIча пятилетке кхы а йоккхагIа коталонаш яхара йоагIаш йола балха программа тIаэцаргхилара.

РЕСПУБЛИКА ИНДУСТРЕ РАПОРТ ЛУ

КПСС XXV съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш, КПСС Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева указанеш кхоачашъеш Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлошa ханал хьалха, 1980 шера 17 декабре, чакхдаьккхад продукци мехала яккхара иттлагIча пятилетка план кхоачашъелга. Планал совгIа мехкага кхоачаргъя 80 миллион сом гаргга мах бола тайп-тайпара продукци.

Пятилетка шерашка мехкдаьтта чакхдоахача промышленносто 14 процент дукхагIа продукци яьккхай, машиностроенеи металлообработкаи — 33 процент, яйгача промышленносто — 32 процент. ТIаккхйттача промышленни продукцех 96 процент яьккхай къахьегама овсарле айяра чотагIа. Лакхерча категоре продукци ерригачох 30 процентага кхоачаяьй.

Боккха болх баьб производствана концентраци, специализаци еш, технически эргайоахаш. Комплексни механизации автоматизации яьй 160 совгIча производствана, цеха, участкана.

Ахе шера хьаяьй 70 гаргга керда тайпа машинаш, оборудовани, аппараташ, автоматизаце приборашеи средствашеи, карадерзадаьд промышленни продукце керда 120 тайпа серийни арахецалга.

ЛеррагIа чакхдоахаш да къахьегамхой вахара хьал айдара балхаш делга. Ахе шера культурно-бытовойи ков - карта эшен товараш 1,4-зза дукхагIа арахийцад.

Балхах хьахиннача дика даькъа юкъедихьад мехкдаьттахоша, мехкдаьтта чакхдоахараша, химикаша, энергетикаша, машинашъераша, промышленноста кхыча довкъой болхлоша.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша чIоагIа дегаш айдена тIайийцар «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттера доставаш» яха парте XXVI съездага йола КПСС ЦК проект, шерра дувца а дувц белгал а доах уж практически кхоачашдара де дезараш, иттлагIа пятилетка толаме чакхъяккхаран КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахаран низаш тIа а ухийташ.

Техника тоаю

Халонаш нийслой а...

Дика хьокхамаш даьхад укх шера «Пригородный» совхозе къахьегамхоша. 1980 шера а бIарчача пятилетка а план толамца кхоачашъяьй. Сомаш, баьцадаараш, хьайбай продукци, алат планал дукха а дукхагIа дехкад.

Из толам боаккхача хьинаре дакъа даьхад тха совхозе механизатораша. Цар дерригa юртбоахама балхаш шоай хеннахьа а дикал лакха йолаш а чакхдаьхад. Агротехнически мероприятеш лерттIа чакх ца йоахаш цхьаккха моттиг хийцаяц. «Уллув цхьанкха а тIехьаусар воацаш болх бе» яха дешиз а йолаш, къахьегаш хиннаб тха механизатораш. Массаза а лакха хьокхамаш доахаш къабоагIа Билалов, Вудлянский, Гришин, Винокуров, Гулаев санна бол механизатораш. Цар шера план 114 процент кхоачашъяьй. 30000 килограмм доагора а дьттай а кхом баьб.

Гуйран кхашкара балхаш чудийрзача механизатораш юртбоахама техника ремонт е оттар. Цу гIулакха С. Газмагомаев, А. Гришин, Дорохов керте летта кхо звено вIашагIъелар. Цо дош деннад керда шу хьатIакхачалехьа 85 процент техникана ремонт яь яккха.

Назрановски механизаторий болам хьал а лаьца, тха специалисташа доккхий социалистически декхараш тIайийцад. Ерригача юртбоахама техникана КПСС XXVI съезд хьаелалехьа ремонт яь якха лерхI оаха.

Дика дIабоалабеннаб ма болх. Тахан а тIехь кхаи тIа вряха метаргйолаш кийчъяь латт культиваторaш, сеялкаш, опрыскивателаш, комбайнаш, макхаш, кхыйола юртбоахама техника. Ноттта дика ремонт еш латт тракторашта а. ПланагIа IV квартале 14 трактор тоае езаш яр, хIанале а тоаьяй 17 трактор.

Цунна цхьаца, оIаьста кхашка бола бергболча техникана ремонт чна дукха халонаш а духьал увтт тхона. Тоъаш яц сварочни газ, электродаш, инструменташ, запасной оахалаш, кхыдар. Ремонт яра эша материалаш тхона лоаттае езаш яр «Консервплодоовощ» яха объединени. Бакъда, цо тхона ер-яа дий аьнва корта а болаш деш ноаккъостал дац.

Цул совгIа, Т-40 яхача трактораштa капитальни ремонт е езаш яр «Госкомсельхозтехника» предприятеш. ХIанзалца цу гIулакха цар баь а болх вац. Хьагучох, цу техникана оахаш ремонт е езаргья тха.

Уж халонаш а эшаеш, хьинаре къахьега лерхI съездасийна къахьегама вахте эттача тха механизатораша.

Р. ГОРЧХАНОВ,
«Пригородный» совхоза керттера инженер.

Толамца чакхйоаккхаш латт иттлагIа пятилетка Шалински района «Джалка» яхача совхоза Социалистически Къахьегама Турпала Саидов Ваудина кулгалдеча тракторно - ихаш лeладеча бригада къахьегамхоша. Ялат, шекара свеклаш кхеяран йоххаран пятилетка планаш дикка тIехкхоачашъяьй.

ТIадоагIача шера чувцаргболча хьувкъама ма хулла тешамегIа лард йоллара ерригa шоай уйла тIаяхийта къахьегаш ба уж хIанз. Гуйрахьа юе культураш шоай ханнахьа дIайийве, зиба лаьтта аьха а баьцца, тIатаIа тоаеш ба техника.

ТIехьаювзаш йола инвентаръ ерригa а кийчок мугIаре дIаоттаьй, дукха хIама дисадац тракторашта тоайра кхьметтол тIадоагIача шера цхьоалагIча квартала план кхоачашъе а.

СУРТА ТIА: «Джалка» яхача совхоза бригадир В. С. Саидов (аьрдехьара латтар) Iаи замалахьа латташ телхаргйоашаш техникана малагIа доал до деза хьехаш ва шийи новкъосташта: З. Гебертоевнайга, С. Джамаловна, Х. Амерхановна.

В. ДЗИСЯКА сурт.

XXVI съездага йола КПСС ЦК проект ювцаш

ДЕГIААХАРА НАЬКЪАШ

Укх денoшка шовзткъе итт шу даьннад тха «Ассинский» совхоз вIашагIъелла. Цу юкъа дукха дика гIулакхаш карагIдийннаад тха боахама къахьегамхошта. Тоатолаша хедадаь, кIотаргаша дикъа дукхагIдолча даькъа тIа уггалаш а йолаш, доалахьа дола хьайбаш доажадеш хиина лаьтта дар тха совхоза хьакъоастадаьр. Довзаргдоацаш хувцаденнад хIанз цуи сурт.

Дерригa лаьтта 1500 гектар дар. Цунах эзар гектар мира дацар юрта боахама культураш дIаесра найдана.

Цу хьалашка хиина кхоачамбоацараш дIадахар духьа, шоай дерригa денал оарцагIдаьккха къовсам лоаттабаьча боахама коллективо толамца эшайир чеа хиина халонаш. Цунна къаьтта тешал деш да тха боахама хIанзара хьал. Вай республике пагтахьа мара хургдац хIанз нах бахара къахьегара тха боахаме санна дика вIаштIехьдаьха хьалаш. Цул совгIа, паччахьалкхенна сом, баьцадаараш лоаттадеча республике йоккхагIчарех цаI а я тха совхоз. Оаха йоаккхаш йола продукци йоаз вай Даьхена дукхагIча моттигашка: Къулбаседе, Гаьнарча Малхбоале, Москвеи, Ленинградеи, Ярославлеи Вологдеи, и. кх. дI.

Тха боахамах хьахиннай лаьтта лeладара лакха культура йола чIоагIа механизировании совхоз. Дикка дегIаеннай экономика а производство а.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом чакхбаьлча — 1946 шера цаI гусеничин а йолаш ворхI трактор, ши автомашин, кхо сеялка, иттех нух мара кхы техника яцар боахаме. Цу шера 500 тонн мара баьцадаараш кхелаь чиннадеце, хIанз тха боахамо кхеду юкъера лаьрхIача 12,2 эзар тонн баьцадаараши сом.

Цу хьокхамашка кхача йиш хилийтар карагIдьиначох кхоачам па беш, юрта боахама культураш дукхагIа кхеяра керда торонаш леха цхьа барт, цхьоагIо йолаш специалисташа, мугIарера къахьегамхоша баьча балхо.

Шерагара шерага дегIайоагIаш латта тха боахама техническии база. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт кулгашца леча дукхача балхашта механизаци е а цунна цхьана наьха къахьегам аттача бакха а.

ХIанз тха боахаме н. тхьесста гусеничин а йолаш, 63 трактор, 34 автомашин, дукха тайп - тайпара тIехьаюв заш йола техника.

1953 шу хьатIакхачалца зе деш хьайоагIар тха совхоз. ХIаьта цу шера эггара хьалха 50 эзар сома пайда бир. Коллектива боккха тоам барал совгIа, цу гIулакхо шоай цьех тешийтар нах. ХIанз хIара шера миллион сом совгIа пайда бу боахамо паччакхьалкхена.

Баьцадаараш сом дукхагIа а ма хулла дикагIа а кхебе, цунга дIадодаш локхе йиш хулийта торонаш лех тха коллективо хаддаза. Республика боахамашта юкъе центнер баьцадаараш, сом кхебарга дIадодар эггара лохагIа тха совхозе да. Масала, совхха цхьа центнер баьцадааран кхедарга 6 соми 74 кепиги мара даханзар тха, хIаьта центнер сом — 12 соми 53 кепиги. ХIара гектаро 924 сом цIена пайда бир, берригa а лаьрхIача — 1142 эзар сом.

Кхы кIезигагIа хургбац укх шерара пайда а. Коллективо иттта овсаре къахьегаро вIаштIехьдоалийт наьха вахара хьал-торо, культурин хьалаш тоаде. Совхозе болх бу нах бахача хьаьдьл культура ЦIа, школа, берий комбинат, фельдшерско-акушерски пункт, и. кх. дI.

Тахан тха боахаме къахьегачарех 98 процент совхозе духхьашха лаьттан мул баьхьарий, хьалхара гаьнаш дIаесIарий беваши берий беращи да. Доккхал ду тха совхозе сий долча къахьегамхоех: Гребенюк Моисей Ивановичах, Зимарин Евгений Михайловичах, Адуев Хамид Изралловичах, вежарий болча ГребенщиковгIар Алексехи Николаехи, Дрозд Георгий Ивановичах, Цыкно Вера Алексеевнах, дукхача кхычарех.

Боккха тоам тулаш тIаийцар тха коллективо КПСС XXVI съезда оттаьча «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттера доставаш» яхача КПСС ЦК проектах бола соцам. Цо декхарийла из тха коллектив дIахо йодача хана кхы а овсарегIа болх бе. ХIаьта парте, правительства хьалхашка увттаду декхараш толамца кхоачашдар духьа низи хьинари оаха кхо а дергдаш.

В. ХАПЕРСКИЙ,
Сунженски района «Ассинский» совхоза директор.

УКХ ШЕРА 23 ДЕКАВРЕ ШУРИИ ФЕРМАШКА ВАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА СВОДКА

РАЙОНАШ	ХIера Iаттагара дийнахьа хьинхар (кг.): 1979 шера 23 декабре	Дlадаьхна дийнахь	Укх дийнахь
Ачхой-Мартановски	3,3	3,7	3,5
Грозненски	4,2	4,4	4,4
Гудермесски	4,5	4,9	4,7
Малгобекски	2,5	3,1	3,1
Надтеречни	2,7	3,5	2,5
Назрановски	4,7	4,1	4,1
Наурски	4,5	4,5	4,4
Сунженски	4,3	3,9	3,9
Урус-Мартановски	4,1	4,0	3,9
Шалински	4,0	3,4	3,4
Шелковской	5,4	5,3	5,2
Республике гIолла	4,2	4,1	4,0

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча беркате болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Давыдова Мария Ивановнайна — 1927 шера денз КПСС члена, пенсионеркана.

Дорошенко Алексей Дмитриевичa — 1929 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Железнов Иван Тимофеевичa — 1930 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Забруснов Борис Герасимовичa — 1932 шера денз КПСС члена, персональни пенсионера.

Иванов Нил Тимофеевичa — 1927 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Серебрякова Анна Федоровнaна — 1925 шера денз КПСС члена, пенсионеркана.

Швец Николай Александровичa — 1926 шера денз КПСС члена, персональни пенсионера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИН.**

г. Грозный.
1980 шу, 22 декабрь.

XVII НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТИЙ ТЕРКАМГА!

Конференце болх бергба город Грозне театрально-концертни зале.

Делегаташта регистраци ергья Iуйрийна 8 сахьат даьлча.

Конференце болх дIаболалу 26 декабре Iуйрийна 10 сахьат даьлча.

МАССАЗЗА ХЬАЛХА ЛАТТА,

Конференце делегаташ

Цох тешам беннаб

Пхи шу совгIа ха я Малгобекски буруя тохара балхий управлене къонача коммуниста Арсамаков Ахьмеде болх бу. Юкхьаца буровой оборудовагиена ремонт ю слесарь волаш хилар из. Цу хана дукха хапонаш нийсъелар Ахьмеда. Цхьабакъда, бIу къожабаш из ца хиларах, лела латта новкъостий дика хиларах толамца эшайора цо уж.

Тахан чIоагIа бархал яхаш ва Ахьмад шийна бурильщика болх безабалийтача Абраин Виктора. ТIа-уIа совбоалар Ахьмеда ше керахьаца балхацара безам. Шийна езара никъ Буруя тохара балхаца буйза лаьрхIа вола из заочно деша дIаэттар Грозненски мехкдаьтта институте. ХIанз йиълагIча курсе дика дешаш ва Ахьмад.

Малгобекски УБР-е эггара дикагIа лоархIаш йола коллектив я № 168 йолча буровой яр. Цига ша къахьегаш хиларах доккхал ду СССР Лаккехьарча Совета депутата Арсамаков Ахьмада. Укх шера 2 мая буруя тохара пхе шера план кхоачашъярех рапорт делар цу коллективо. ХIанзлехьа цхьайттелагIча пятилетка чотагIа цо тохад эзараша метраш буруя. Парте аргIанарча XXVI съезда сийна ше йоаккхаш йолча скважинера мехкдаьтта кIеж тохийта лерхI буруя деттараша коммунистий форум хьаелла ди тIаххачалехьа.

Цо общественни балха тIа а доккха дакъа лоац. ВЛКСМ обкома бюро, парте Малгобекски горкома, УБР парткома члена, Малгобекски горсовета, депутата, буруя тохара балхий управлене комсомола комитета секретара дехкараш массаза цIенан дизан кхоачашдеш хьевоагIа из.

✦

Коммунистий тхьамада

Богатырева Абубакара Золетхане диццденнадац а цIаккха диц а лургдац ше эггара хьалха балха вха ди. Из дар 1968 шера 29 октябре, комсомола 60 шу дуза юбилей езъача дийнахьа.

Дукхьаша шийна къахьегама никъ дIаболабир цо ГI. Акриева цIерагIча «Электроинструмента» завода сборочни цеха слесаре-сборщица ученица а йолаш. Цу хана вурийтта шу даланза йола комсомолка беддаме тIанйцар цеха коллективо.

Ши-кхо бутт баьнча из механически цеха къахьега хьожаю, тIаккха шу даланехьа цох ю центральни лабораторе контролер. Из балха декхар а ше дика кередерзадаь деле а Золетхане кхетадора шийна эшенаш кхоачам болаш йовцийта — заводе йоагIача хана берхI класс мере яккханзе яр из, цудухье Калинински индустриальни техникуме заочно деша а этта из чакхйоекх цо. Цу юкъа йоаккагIа йола инженер-метролог аш шийна балха тIа лакхъю из, дIаэц парта членалла.

1977 шера цох ю завкома председатела заместитель, машинашьерий балхлой профсоюза обкома президиума членалла хорж.

Хьалха шийна балха декхар тешаме кхоачашдича гIуланз доалаш хиннаделе, хIана ерригача коллективо къахьегама а вахара а гIуланхий сагото а эзача даьлар гIуланх. Цу дакъе цунна новкъостал ду г. Москеерча Н. М. Шверника цIерагIча профдвижене ВЦСПС Лаккерча школе заочно дешаро а.

Иштта, нахаца Iимерза, эхьэздел долаш, болх бе хоаш шаь йолга тьехьекка из парте Назрани райкомо могаяра трикотажни фабрика партбюро секретаралла а хаьржа боля беш йола берхI бутт мара бецe а, фабрика коллектив тIехьаксачарна юкъара хьа а вынне, хьалхалаттарий мугIдешка дIаэттача юкъа из нийсденна хилар тархандича хоаргде цу толамах партбюро секретара декъа а доаллилга.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш

ТЕРКАМ—КЕРТТЕРЧОА

Укх денойца тха корреспондента дийцар КПСС Грозненски райкоме хьалхарча секретарца А. И. Воронкинцара массехь хаттаре жоп луьйга.

Анатолий Иванович, газет дешараша лоа областной партийни конференцега кхоачал районе шийн экономика дегIайоалаеча дакъача толамех дувцалга.

— Парте XXV съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачанъяра дакъе тха къахьегамхой дика кальнияй дьлча харц хургдац аьнна хет сона. ДIаувлла елаш оашоше иттлагIча пятилетка шерашка юртбоахама продукце керттера тайпаш доахилга дикка алсамдалар бахьан долеш цун боарам 1980 шера 47 миллион сома маьха хиннаб. Иштта хаьал дикка хьалха тIехкхоачашъяьй ялат, баьцадараш, сом, шекара свекла, шура, тха дакхарей дохкарей пхе шера задани, дулхи фуъаши дохкара хьалхашка латтачи декхарех а лоархIадергда укх деношка.

Укх тIеххьарча шин шера чIоагIа йокъал этта хинная е а дукхача боахамашка массаьара гIулакх а хиина дIаэттад хьувкъамаш лох ца далийтарал совгIа уж цкъаза доккагIа а хулийтилга. 1978 шера хоаттама хьалаш дикагIа хиинадоллаше а цул тIехьагIарча шера хьахиина юрта боахама продукце алсамагIа яр, хIаьта карарча шера — кхы а дукхагIа.

Районе пхе шера доаха лерхI 103 эзар тонн ялат, план 86 эзар тонн гарга йолча, 22 эзар тонн баьцадараш, план 166.5 эзар тонн йолча 63.2 эзар тонн сом, план 58.5 эзар тонн йолча, пхьанал дукхагIа шура, дулх, фуъаш.

Района промышленносто дийъ шерей итт беттеш кхоачашйир шийна пятилетка, 1975 шерацa нийсйича цун боарам 183 процент лакхбеннаб.

1977 шера балха итогегIа Ерригсоюзни яхье котъальнарг а лаьрхIа тха района РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС лерера кара тела ЦIе байракх елар. 1978 шера — КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК — карара кара тела ЦIе байракх, дукхаза хьалхара моттигаш яьхай республикански яхье, сийлен Улга тIа дIаязъяьй.

Уж декхараш кхоачашдеча эггара доккхагIа дола дакъа юкъезилъад КПСС XXVI съезда даха ма доагIара накъадахара шерра социалистически яхь йоаржаьча «Юбилейный», «Горячеисточненский», «Заря», «Пригородный», «Кударкинский» совхозий, Старо-Юртовски коа тIара оалхазараш леладеча фабрика, Горячеводски УБР, мехлесхоза, Артемовски элеватора, лаьттен кIоаргача йовхалах пайда ийбеча Къилбаседа - Кавказски управлене, кхыча коллективаша.

Оаха доаккхал ду тхоай цIи хезача къахьегамхой коммунистий Социалистически Къахьегама Турпала Ш. Х. Гайтамировах — «Атагинский» совхоза звеньевойх, К. Дудуркаевайх — «Горячеисточненский» совхоза комбайнерах, Я. Кадыровайх — «Куларинский» совхоза МТФ бригадирах, В. Пронинах — 1 Мая колхоза механизаторах, Т. Гулаевайх — «Пригородный» совхоза баьцадавраш кхедерий бригадирах, М. Лазерах — Грозненски газ чакхйоахача завода операторах, В. Остроуценках — Ермоловски фабрика коа тIара оалхазараш леладечох, дукхача кхычарех. 1976—1980 шерашка цхьа бIаьн ах бIан болхлочун, колхозхочун, юрта боахама специалиста къахьегам пайчахьалкхен деза совгIаташ — орденаши медалаши—луш белгалбаьккхаб.

Оаха кхетаду, эггара хьалха боахама партийни кулгалделга тоадараш уж толамаш дувлa доагIалга. Цу хьалхехьа душал.

Парте райкомо даим шийн балха юкъмоттиге лоаттадьд балха егди методаш эргайоахаш тоаярца юкхьанцарча партийни организацей денал айдера гIулакх. Из деча хана терхалду хIанзаре нах, цу дакъе юрта боахама къахьегараш а, дешера боарам дикка болаш, хIама доказа чIоагIа тIадкуваш, пачхьалкхен доал деча тIа-тIа шерагIа дакъа дувцаш болга. Цунна цхьана цар дIадех моллагIча дешаех лаьца йоаница дагабоалаш, иоаш дIадехараш кхоачашдара чIоагIагIа оарцагIбоалаш кулгалхой хилар. Ма дарра аьлча, лакхера телача приказах кхоачамбаь Iеш вар вай заман кулгалхо вац. керттердар из приказ пачхьалкхен юкъара хьаштачи санна шоай коллективерча нaха дагалаттарацца, дIадехараца вIаши дувзалуш дий хар, тIаккха де аьнна тIанйца гIулакх моттигацца корта болаш чакхдакхара нах, из болх тешаме дIабахьа низ дIакхоачаргбола кулгалхой хьахарха хоаш хилар да.

Тха интервью

Цу дакъе белгалара цхьа масал доаладергда аз: Дукхача шерашка тIехьаюсаш хьайоагIар «Заря» яха совхоз. Цу деша чIоагIа сагото еш яр парте райком. Цун балхаца дувзаденна дешаш дукхаза дийцар бюро заседанешка, тайп-тайпарча совещанешка, хоадам болаш цу боахамера хьал техкар. Цул тIехьагIа цу боахама кулгалде оттавир гIулакх довзаш, нахаца болх бе хоаш волâ Эдельханов Ваудин Дагашевич. Дукха ха ялалехьа гIулакх эргадаьлар. Совхозо шийн пятилетка толаме кхоачашъяьй.

Нахаца болх бара боккхача маьхера опыт Iоалла «Юбилейный» совхоз-заводa партийни организаце. Коммунисташ укхаза балха керттерча участкашка дIа-юха нийсбаьб, ерригача производственни участкашка еш йола партийни алийчак чIоагIъяьй цига массалахьа партийни группаш вIашегIйоахарца. Администраце, партийни организаце шийн болх общественни организацешца, совхоза специалистацца айхха бувзаш вIашIтIехьбахар бахьан долаш пхе шера де лаьрхIар диъ шера чакхдаьнна кергIдаьннд коллективо. ХIаьта из ерригa белгалдоаккхача хана цу дакъера кулгалхочун совхоз-завода директора Х. М. Витушева лоархIам а боккха хиниилга ала доагIа.

Цун а кхыча а района хьалхалаттача боахамий балха практике чIоагIденнад къахьегам нийса вIашIтIехьбоаккхилга, парте чура болх хано дIадеххача тайпара лелабе гIертилга, хьалха латтача опытах кор-гIортолга елген из шерра дIейовзийтилгeн, лакхе латтача органий а шоаш тIайно а решенеш кхоачашъяра хадданза тIахьожам лоаттабелга, критикан самокритикан лоархIам айбелга, коммунистий денали тIадиллача гIулакхацара бехктокхами лакхбелга.

КПСС ЦК октябрьски (1980 ш.) Пленуме къаьсттa чIоагIа терказ тIабахийта дийцар маьха хьал-торо айяра доаш. Цу дакъе малагIа хувцамаш хиннад районе?

Пхе шера района экономика дегIайоалаяра дIаяхнийтача капвложеней боарам цкъаи ахаззен совгIа лакх а луш, 53.5 миллион сомага дIакхаьчаб, хIаьта айсхагIча пятилетке пайда ийнараш 33 миллион сома маьха мара ца хиннача метте. Аллаха шин шера болх бе йоалаялийтай «Атагинский» совхозе ялата фу кийчду пункт, Виноградное юрта боабайшкий комплекс, «Майская», «Старо-Юртовская» яхача фабрикашка втячникаш. Цу гIулакхо къахьегама ресурсаех дикагIа пайда ийбе вIашIтIехьдалийтад.

Дукха дукхагIа рузкъа дIадахийтад социально-культурни мероприятешка: ийслагIча пятилетнечул 4 миллион сом тIех. Нах чубаха 39 эзар квадратни метр йола цIенош, 516 моттиг йола берий учрежденеш, 1884 моттиг йола школаш, кхоъ культура ЦIа, поликлиника, шиъ здравпункт, бIаь маьнги оттабалла йола райбольница корпус, дукха кхыйола объекташ хьалъяьй. Дикка тоаденнад баха нах хица, газаца Iалашбелга. Къахьегамхоша ийду алапеш лакхвадарча цар цIен ченаш йIаьхегIа хиннай.

Бакъда, цу дакъе къахьегамхоша дIадехараш тIа-тIа донкхагIа хул. Къаьстта наха гIулакх лоаттадеча сфера болх тоабелга, кхачан продукташ дукхагIа лоаттаелга лоаш ба уж. Из гIулакх Iалашдара хадданзен тIагIерттаи болх бе безарьба цхьайттагIча пятилетке.

Боахам а культура а дегIайоалаеча хьалхашка уттача эггара иштъяла йолча халонех, болх тоабара хIанз а лайда эдалза йолча торонех алал массехь дош.

Керттербараш нах ба. Кхы а дукха де деза парте районa кулгалду кадраш хьахаржара, уж дIа-юха нийсъяра, цариа кхетам балара, ерригача участкашкарча маьха партийни пачхьалкхен дисциплина чIоагIъяра дакъе. ГIулакх тоадергхиларах дог доахилга ютаи болладаь оаха хIанз а лоаш ба шоашта тIаллилла декхар деза кхоачашдеш боаца тIехьаюсачарна юкъе йолча «Советская Россия» яхача Ленина цIерагIча колхозий, «60 лет Октября», «Аргунский» совхозий кулгалхой.

Района кхаш лаладераш йиш йолаш ба хIара гектара тIара чуэца хьувкъам 25 центнерга дIа а кхоачабеш хIара шера доаккхаш дола ялат 111—115 эзар тоннага дIаккхоачаде.

Цунга кхачара керттера де дезар — лаьтта леладара культура айелга. Агротехника дIадехар кхоачаш а деш, севообороташ нийса лелае, органически, минеральни удобренеех хий дехнача лаьттаех дикагIа пайда ийбе (оттадаь декхар цигара чуэца хьувкъам 1.5—2-аза лакхбар да) дарагда. техникага баззача низагIа болх байтилга Iалашде хьожаргда.

Хьайбай боахам айбара дукхагIа терко тIаахийта езар гьа шортта белок йола доаъар дукхагIа Iалашдара, дикача фух дола доахан дукхагIа дебадарна Iул юхаметтадара, фермашка бу зоотехнически ветеринарий болх тоабара.

ХIаьта «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттерча лостамашка» белгалдаьхача боарамашка кхачара оаха кхы а тоадергда юкхьанцарча партийни организацешта кулгалделга, цар болх бухеоццаш хьахур дукхагIа хилийтера тIа а берзабеш, хIара коллективе доагIаш дола морально-психологически хьалаш хьаде хьожаргда, советски вахара хьисапа шерагIа пропаганда ергья, парте чура демократи дегIайоалаергья, хIара коммуниста къахьегамхочун хьинар, денал айдергда.

Интервью ийцар
С. МАЛСИГОВ.

ХIара дийнахьа план 150—160 процент кхоачашъяр керттера декхар хинна дIаэттад «Пушинка» яхача ательерча къонача коммуниста Касеева Светланай Ижаркаева Маретай.

Укх денош къаьстта хьинаре дакъа лоац цар КПСС XXVI съезда хетаьча ударни вахте. Деррига советски халкъо санна, дегаш гIоздаьнна, боккха кхаъ хинна тIалйцар ателье коллективо «1980—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалдара керттера лостамаш» яха парте XXVI съездага йоза КПСС ЦК проект.

— Советски коммунистий форума накъадолхаш кхы а хьинарегIа къахьегаргда оаха, — йоах къонача коммунисташа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) С. Касеева М. Ижаркаева.

В. ДЗИСЯКА сурт.

КПСС XXVI съезда сийна доккхий декхараш тIалйцача Нохч - ГIалгIай транспортни управленена чуйоагIача Грозненски автокомбината коллективо иттлагIча пятилетка задани 18 ноябре кхоачашъярах рапорт деннад. ХIаьхлехьа планагIа лаьрхIачул совгIа дIа-юха дахьад 95 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш, хIаьта задане совгIа яьй кхо миллион гаргга тонно - километр.

Транспортникаша хIана тIа-тIа хьинарегIа къахьег. Цудухьа цар вIаштIехьдаьннад парте аргIанарча съезда сийна тIалйцача декхарех лаьрхIачул диъ ди хьалха, 21 декабре, халкъа боахама мовхьаш дIа-юха дахьара укх шера план а кхоачашъе.

Уж толамаш доахача дукха дакъа лаьцая комбинатерча бIаьш болча болхлоша. Царех ва парте членалла кандидат кхоалагIча разряда автоэлектрик Цамараев Рамзан. Ши шу гаргга ха мара яц цо укхаза къахьега. Цу лоацача хана шийна тIабилла болх цIена кхоачашбеш хиларца белгалваьннав из. Предприяте водителашта юкъе яржача яхье хьалхалаттарех ва Чахкиев Хьасана Жабраьил. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шийн норма 110—120 процент кхоачаш ца еш.

Тхьаь итт шу дизад къахьегама ветерана, цхьоалагIча класса водитела Мухин Владимир Александровича укхаза къахьега. Коммуниста шийн опыт дIалуш, эшаш дола новкъостал деш хьалкхебаь болхлой дукха ба укхаза. Цудухьа, оал кулах предприяте дикагIвола хьехамча, ва аьле.

СУРТАШ ТIА: автоэлектрик Ф. Цамараеви шофер Ж. Чахкиеви хьожаш ба балха араяла езача автомашинага: лохехьа—водитель В. Мухин.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Конференце делегаташ

Хьалхарча мугIарашка

ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмента» яхача заводе дика вовзаш ва коммунист токарь, коммунистически къахьегама ударник Сагов Хьасана Йоакъап. Хьинаре къахьегаш хиларал совгIа заводе дIадоладеш дола керладар эггара хьалхарчарца хьалловцарех ва из. Массала, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхачалехьа иттлагIча пятилетка задани кхоачашъяра йоаржаьча социалистически яхье эггара хьалхарчар къахьегама вахте эттар Йоакъап.

Пятилетка задани кхоачашъярах рапорт делар цо сбеза феврале бетта. Пятилетка шерашка къахьегама оасарле 38 процент лакхъяьй Йоакъапа.

Балха тIа аьттув бола моттиг лехарех вац Йоакъап. Ремонтно - механически участке къахьегаш вар Хьасана Йоакъап. Заводе керда кхе а йийлла, кадданза тIехьаюсеш яр хIана из къахьегаш веке гIишлон-отделочни балхаш дере йола машинаш арахеца участок. Цига ше хьожавар дийхар коммуниста. Цун дехар кхоачашдир предприяте кулгалхоша. Цун инициатива хьал а лаьца иштта тIехьаюсача участке къахьега бехар кхы дукха болхлой а.

Токара Сагов Йоакъапа къахьегама толамаш белгалдоаккхаш дукха совгIаташ тийннад цунна. «Социалистически яхье котъаьлнар», «ИйслагIчен иттлагIчен пятилеткай ударник» яха сийлен знакаш, «За доблестный труд» яха медаль а цун накъа тIа лепаш.

Цкъа санна дукхаза хийржав коммунист, парте обкома, заводе партбюро членалла, халкъа тIахьожама предприятерча керттерча группа председателалле, областной партийни конференца делегаталла. Шийх беннa тешам цIаккха бовбаьбац цо.

✦

Лаьттанца доттагIал тесса

1959 шера цхьан ахкан дийнахьа трактор хьа а кийца Грозненски района «Атагинский» совхозе лаьттанца къахьега волавелар Гайтамиров Ширвани Хасанович.

Ха дIа ме йода лакхлора Ширване балха опыт, боккъонца яйзар хьажкIий «къайленаш». ТIехь-тIехьагIа хьувкъам дикагIа болаш хьалкхею уж цун звенос. Цхьа шу дIадахийтац механизатораша боккха толам ца боаккхаш. Цар яиз дIакхоачхий дехкаш лоацача лаьтта хIара шер-шера юкъера лаьрхIача гектара тIара 50—65 центнер а йоаккхаш хьажкIаш хьалкхее.

Боккха мах баьб Советски пачхьалкхено Гайтамиров Ширване къахьегама. Цунна еннай Социалистически Къахьегама Турпал яха сийлен цIи, шиъ Ленинен цаI Октябрьски Революцей орденаш, «За трудовую доблесть» яха медаль.

Дикача дезала да а ва Ширвани. Кхо воIи кхо йоIи да цар. Ши воI Махьмади Жамарзеи шоай да санна механизатораш а болаш шоай совхозе къахьегаш ба, хIаьта кхоалагIвар — Гилани эснаре гIулакх деш ва. Цига вахале даьца цхьана къехьегаш хиннав из а.

Общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац Гайтамирова. Из Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Совета депутат ва, парте Грозненски райкомен Нохч-ГIалгIай обкомен член а ва.

Кхоана хьаеллача областной партконференце дакъа лоацаш хургва лаьттанца боккъонца доттагIал тесса механизатор.

Яхьа—шерра никъ

ИттлагIа пятилетка толаме чакхъяккхари КПСС XXVI съезда яха ма йоагIара накъаяхари духьа Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а яха дика производственни толамаш дахкад НГДУ коллективо. 1980 шера 19 ноябре цо толаме чакхъяьккхар мехкдаьтта дакихара пхе шера план, пятилетка шерашка планал совгIа даьккхад 42300 тонн мехкдаьтта, планал совгIа маьхала яьккхай 565 эзар сома продукци.

Яхьа условеш оттаьй управлене, яхь лелаераштa юкъе договораш даьд, хIаране шийна тIанйцача декхарашка белгалдаьккхад ше сендухьа къовсам лоаттабу а хьанца яхь лелаю а. Цул совгIа, хIаране шин-шийн творчески планашта яхь лелаю инженерно - технически болхлоша. ЧIоагIа практически лоархIам болаш я НГДУ отделашта юкъера яхь.

ХIара бет-бетта итогаш ю, яхь мел лелаерий балха котало яьккхараш белгал а боахаш, торжественни хьалашка царна тел ахчан премеш, цIе вымпелаш, байракхаш.

ХIанз тIехь-тIехьа боккхагIча лоархIаме хулаш йоагIа «ДикагIвола мастер» яха цIи лелае бокъо яккхар дукха лаьца яхь. Котало яьккхача мастера удостоверени лу, преми лоархIаш лу цунна бетта доагIа алапи массел ахча, бет-бетта ийду алапи 10 процент совгIа доаккха, хIаьта мастеро - коталонхочо кулгалдеча бригада членашта шера итогегIа луш йола воанаграждени 20 процент лакхъю.

ДегIабоагIаш латт хьехамчий болам, хьехамчалах йола положени а оттаь. 43 хьехамча ва управлене, тIачIоагIбаь къона болхлой а болаш. Хьехамчаш ба йоккха вахара опыт йолаши хьехама балха тIерен бола квалифицированни болхлой, инженерно - технически болхлой.

«ХIара балха денна — дикали Знак» яхача девизагIа лелаеча яхьо лерхI гIулакх дикагIча наьнъаца леладаь ца Iеш, бехктокхаме хеташ а хIаман кхом беш а леладелга. Иштта девиз а йолаш яхь лелаю управленерча ерригача болхлоша, къаьст-къаьстачер санна, иштта коллективаша а.

Яхьа цу тайпан итогаш хIара денна ю. «яхьа экрана» тIа хьа а гойташ. Цу тайпара, хIара болхлочоа бIаргагу шийн къахьегама мел мах. хIаьта собране хьагучадоах тIехьбисара бахьанаш, уж дIадоахаргдола наькъаш белгалду.

Социалистически яхьа принципаш — из низ болаш елгеи цунах хьахиннараш дIадовзийтилгeн. Шоайла яхь лелаеш йола коллективаш хIара бет-бетта хьежа яхьа условеш мишта кхоачашъю, котало яьккхараш белгалбу, вIаши хьежача гучадаьннарех оттаяь материалаш центральни комиссега хьалчIу котало яьккхараш белгалбайта.

Материалашка профсоюза промкоме хьажа а хьеже, котбаьннараш хьакъоастабу, тIаккха цу хьакъехьа приказ-сопам а бийя, массе цехе дIабохьийт из. Социалистически яхьа итогаш хьагойт НГДУ цехацкарча а иштта аппаратерча а пенгазеташ тIа. Управлене хIара структурни подразделене хIара бет-бетта дикагIа вола болхло белгалву «ПрофессегIа дикагIвар» яха цIи хилийтар духьа, хIаьта цу гIулакха итогашка хьахийта центральни комиссега материалаш хьалчуду.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей декхар да социалистически яхьа формаш хаддаза эргайоахаш тоаелга, цар низ совбоахилга, хьахиннараш дIадовзийтилга, вIаши нийсделга. Цу гIулакха управлене парткоме йийца а йийца, тха цехашта дикагIа йола социалистически яхьа форма тIанйцар. 12 цех 3 группана йийкъай.

Социалистически яхьа цу тайпарча формо хIара цехага торо хулийт шийн гIулакхаш шоай группе шоаш ма дарра дIахьокха, социалистически яхьа низ айбе, яхьа хьокхамаш вIаши нийсде, яхье лоацарий материальни моральни безам совбаккха.

Белгалдаккха деза, укх тIеххьарча хана яхьа хьокхамашта юкъе лекцевнна пропаганде дакъа лацар, къахьегамеи производственни дисциплина санна дола хьокхамаш а хилар, вешта аьлча теркаме эц производстве идейно - политически, дисциплинино - политически, дисциплинарни фактораш а рагIдынараш меттел. Цу гIулакхо идейни достам лу яхьа, лакхбу маьха санхетам.

Яхьа дукхагIа яьржача формех цаI — къахьегамца коммунистически гIуланх леладара тIехьара болам, цунца дакъа лоац болх берех 1000 совгIча саго.

700 совгIча саге еннай «Коммунистически къахьегама ударник» яха цIи. 12 структурни подразделенех 8.43 бригадах 31 «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цIй дола цIи делаеш я.

«Малгобекнефть» НГДУ массане а цхьатарра хьаллоаваши къовбалъеши я ерригача бригадашка, участкашка, цехашка, политически, экономически образоване школашка, коммунистически къахьегама школашка ювцаш йола «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект.

ЦIераш яха йиш йолаш итташ болхлой ба управлене дика толамаш а доахаш социалистически яхье хьалхалатташ. Царех ва Х. Х. Нанаев, Л. И. Анисина, М. Ю. Матиев, Т. Гринченков, В. Г. Безуглов, Киселев — мехкдаьтта доаха операторраш, Есина, Федорова — УППН-ера, Подгурский, Хамхоев — ЦППД-ера Немай, Калашников, Лебедев, Нацушалиев, Богоров, Канаев — УППРС-ера, мехкдаьтта доаха мастераш М. В. Торий, Н. Н. Крахмаль, С. Э. Цечоев, А. Г. Трегубов, С. М. Терлоев, Шмелов, Бычков, Левшин, цехий кулгалхой С. Б. Тебоев, Я. Б. Белхароев, М. М. Менахов, М. Н. Влисько, М. Т. Гетагажев, С. С. Хамхоев, специалисташ П. Ч. Пчелинцев, М. Х. Барахоев, М. А. Балаев, дукха а кхыбараш.

Ф. АЛБОГАЧИЕВА,
«Малгобекнефть» НГДУ парткома секретарь.

ХАЛАГӀЧА ХИЛА, КОММУНИСТ!

ПАРТГРУППА—ФЕРМЕ

Парте массайолча звеньяша цхьа лостам а болаш, хьинаре къахьега дезилга белгалдаьккхад КПСС XXV съезда документаш тӀа. Из принципиальни тӀулакх дизза партийни группашта доьгӀа. Партгруппа коммунисташ, къахьегамхоша болх беча массарел а гаргагӀа латт, цар торо я производстве доала кхоачамбоацараш шоай ханнахьа гучадаха а уж дӀадахара сихха оарцагӀбовла а, йолча торонех дикагӀа пайда эца.

Сунженски района «Победа» яхача колхоза № 1 йолча шурий-товарни ферме 70 гаргга саг ва болх беш. Уж ба зоотехнически ветеринарни службай болхлой, доаркаш, скотникаш, механизатораш, слесараш, электрикаш. Укхазара партгруппа кхаь сагах латт. Йоккха яц из. Бакъда, практико хьахьокхи, партгруппа йоккха е зӀамига хилар сел лоархӀаме а доацилга. ЛоархӀаме да коммунисташ хьинар долаш хулга, цар КПСС Программи Устави дӀадехар дизза кхоачашделга.

Фермерча партгруппана верте латт парткома член, техник-осеменатор Лушников Николай Иванович. Ткъо шу да цо ферме болх бу. Пхезза хержав из парткома членалла а партгруппоргалла а. Коммунистий бехктокхам айбара, планаш социалистически декхараш кхоачашдира чӀоагӀа лоархӀаме да КПСС членашен парте боацарашен еча отчеташка партгруппе ладувгӀилга.

Партгруппе дош дувца отталалехьа коммунисташ дагабоал дувцар сенах лаьца хилча бакъахьа да. Тахан эгара сагота гӀа дар, дувцанза дартдоацар хьанкъоастаду. Отчет ергӀолча коммуниста хьалхе а дӀахойт сенах лаьца дувца деза. Кхычунна тӀадулл отчет эчо минита болх бу хьожилга, нахаца къамаьл делга. Собране къамаьл деча коммуниста е активиста болх тоабара шийна хетар оал.

Цкъа 20 шера ферме болх беча хьинар долча доаркага Е. А. Шатухинага ший балха опытах лаьца партгруппе дивцилга дийхар. Из шийна хайча цо аьлар:

— Эшаш тӀулакх дий хьогӀ из? Са-м пхьаьна сагах лочкъадаь хӀама дац.

— Эшаш да. Коллективо декхараш тӀакайцад хӀера Ӏаттагара 2350 килограмм шура яккха. Бакъда, цхьаболча доаркай хьокхамаш лоха да. ДӀахайта деза царна болх тоабара фу де деза.

Массане теркам тӀаозаш дар Елена Александровнас дийнар. Эттара хьалха хӀаране бехктокхам айбе безилга белгалдаьккхар къахьегама ветерана. Цхьаболча доаркаша балха тӀа дувлайта гӀалаташ дийцар. Ферма кулгалхоше Ӏоттар еш а къамаьл дир. Массане а дакъа лаьцар доз дувцача, хӀаране уйла йир шие беча балха.

Из къамаьл хиначул тӀехьагӀа тӀехьабусаш хинна доаркаш дикагӀа болх бе баьлар. ХӀана воӀ доаркас хӀара Ӏаттагара кхо эзар ке совгӀа шура яьккхай. Уж ба доаркаш Балаева Оарцхочун Маржан, къона доарка комсомолка Махаури Галина Бесултановна, Албакова Ӏабий, Хаюрива Бикату Бисултановна, Терехова Надежда Павловна, кхыбараш.

Колхозо ханал хьалха — диъ шерей итт беттех кхоачашъяьй паччахьалкхенга шура йохкара пятилетка план. Из толам баьккхара дика къахьийтад № 1 йолча шурий-товарни ферма коллективо. ХӀана КПСС XXVI съезда сийна къахьегама вахте эттача хьийбеш лелаярадла шу чакхдалалехьа планал совгӀа хьалхарча сортах йола 30 тонн шура йохкаргья аьнна дош деннад.

Партгруппо беча балхах беркат доалга хьахьокхаш кхы а масалаш кхувла йиш я. Цхьа ха яр ферме къахьегама дисциплина лоха йолаш. Цхьаболча доаркаш тӀехьабиса балха ухар, скотникаша ший ханнахьа доакъар диллацар хьайбашта. Уж кхоачамбоацараш дӀадахара дукха къахьийгар партгруппо.

«1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегӀайоалаяра керттера лостамаш» яхача парте XXVI съездага йолча КПСС ЦК проекто декхарийла ду тхо партгруппо коллективга ю влияни шеръе, цун болх эрта а боалаш тоабе.

Х. АМРИЕВ,
«Победа» яхача колхоза парткома секретарь.

ТӀа-тӀа дукхагӀа хьалъуэтт вай города тайп-тайпарча моттигашка дукхаэтажни цӀенош. Укх сурта тӀа шоана гу Трудовая, Кавказская яха улицаш вӀашагӀкхетача хьалдеш йола 106 квартира йола пхе этажах латта цӀа. Горисполкома УКС-а заказагӀа из хьалду цӀеношъеча комбината гӀишлошъераша. ХӀанз монтажни балхаш дӀадоладаьд укхаза. КПСС XXVI съезд хьаелла ди хьатӀаотталехьа уж чакхдаха дага а ба.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) газоэлектросварщик Н. А. Наумочкин, бригадир КПСС член П. Л. Жданов, газоэлектросварщик Г. Э. Севостьянов, монтажник М. М. Володин, газоэлектросварщик А. С. Смердов.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Конференце делегаташ

Де а доагӀаш сий ду

Парте эргӀанарча XXVI съезда сийленца накъалзара йоаржаьча кхье В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе хьалхе латтаж хьайоагӀараш а ВЛКСМ 60 шу дизара цӀерагӀча № 1 йолча установка комсомольско-кагирхой коллектив. ТӀаь шера план кхоачашьярах заводе хьалхарцарча рапорт деннад цо.

Из толам баккха вӀаштӀехьдаьккад установка болхлоша хьинар кхо а деш къахьегарах, технологически режим кийса лелаярах.

Иштта болх берех цӀ а йоккхагӀйола оператор, коммунистически къахьегама ударник, къона коммунист Гупалова Татьяна Андреевна. Цун смена къахьегаш йолча хана цхьаккха тайпа хьоазам хилац балха тӀа. Татьяна Андреевнас массе а участникаша боагӀаш тайпара дӀанийсбаьб сменера технологаш. ХӀаранегара доагӀаш дар хьадех. ТӀахьожам лоаттабу цар беча балха.

Итташ КИП-а приборий а операторске щите тӀа. Цар хьахьокх мехкдаьтта продукци арахецара технологически режима массе а тайпа деннеш. Царга фе хьеж Татьяна Андреевна, иштта болх бе Ӏамабаьб цо ший сменара берриге технологаш. Лоацца аьлча, кӀаране кхетабу шийна тӀалатта бехктокхам.

Заводе комсомольцашен кагирхошен лоархӀаш сий даьш а Гупалова Татьяна. 1972 шера дена установка комсомольски организаце секретарелле харжаш хьайоагӀа из. Иштта из а комсомола Заводской райкома член. ХӀанз Татьяна Андреевна хержай областной партийни конференце делегаталла.

\+

Хьехархой викал

Гашина Вера Тимофеевна дика йовзаш я Грознерча хьехархошта. Йовз дика хьехархо, лакхе говзал йола специалист, безаме новкъост, хьинаре къахьегамхо, принципиальни коммунист, дог цӀена хьоьнале саг хиларах.

Коммунистически дог-уйла йолаш, къахьегама тӀакхуваш, советски халкъа дика традицеш тӀехьа-тӀайоагӀача кхоно дӀахо хьоргйолеш къона тӀехьо хьаккхаш, цунна биззе кхетам пуча хьинаре дакъа лоацеш, цу гӀуллакха ший бехктокхам а бовзаш, ший новкъосташнера а из бехктокхам хьабехаш хьайоагӀа Вера Тимофеевна.

— Керда саг, коммунистически общества вахе веза саг хьалккхеваш эггара мехьаргӀдар да, — йоах цо, дог цӀена долаш, саг хозаваш мел доле гӀуллакхаш доахкаш кургволаш сага кхатам балар. Эггара хьалха хьехархо кхетамча хила веза. Шийл дешархоех эггара хьалха ках лоархӀаш, цул тӀехьагӀа мара дешархой ца лоархӀаш. Бераш хьона хьайл тешаде, хьайна мутӀахьа де моге, хьоца цар бувзабенна из безам цӀенкка а боаргбац...

Цун дика вӀаштӀехьдоал ше хьехача математикаюи физикаюи берий теркам гӀоза, цар уйлаш сомаяхе, къахьега уж Ӏомаде. Берий во семалаш цо хьахееш, дикачоа, эль-эздела уж тӀехьехаш, ше уж а, царта ше а ларзӀайта хоаш саг а хьехархо Гашина. Цкъаь-цкъа хозаргдац из берашта тӀечувзеш, хьона-м тӀама хецар, хьокхам тӀаьа хургьяцар, яхаш цо берашта тӀехдеттараш дош. Дешархо дешарах цо кхеташ кулле, тайкагӀа, сабарегӀа хул цун къамаьл, хӀара дош ладувгӀачун дег чу доссаргдолаш, хӀара математика теорема, хӀара физика закон дешархо атта кхетаргволча шаьрача меттаца дувц хьехархочо.

Хьехархо йолаш Грозне болх бу В. Т. Гашинас 1965 шера дена. Цу шера Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен пединститут чекхъяьккхача из хьожаю № 18 йолча юккъерча школе физика-математика хьеха. Пхи шера цига болх бир цо. Эггара хьалха укхаза арахец цо итт класс яьккхараш. 1970-ча шера дена Вера Тимофеевна болх беш я № 56 йолча школе, шоллагӀча шера дена укхаза партийни организаце секретарь йолаш общественни болх а бу цо. Из а халкъа просвещене отличник, цунна енна Ленински юбилейни медаль, «1976-ча шерарча социалистически яхье котъяьннар» яха нахька тӀа йовлаю эна.

Конференце делегаташ

Толамаш алсамдоахаргда

Доаркай болх безе а бенне массаена шу къалхе Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза № 2 йолча шурий-товарни ферме балха ера Дугиева Яхьяй Сабейла.

Иштта дӀаболабир Дугиевас ший къахьегама никъ. Шерегара шерага а йоалаш ха дӀа ма йода лакхера цун балха говзал дика аьттув боалар доахангара йоакхха шура алсамъяккхара, ханал дукха хьалха кхоачашйора ший планаш а тӀайийце социалистически декхараш а.

Хьинар цо кходеш къа а къегаш толамаш дахарех Сабейлайна 1976 шера «За трудовое отличие» яха медаль лу. Совхоза коммунисташа 1979 шера дӀаэц из КПСС членалла. ХӀаьта дукхе ка йоацаш хиннача шоай иттлагӀча районни партконференце парте райкома членалла кандидат йир цох.

Цар шийх тешам боларах сий дарах керде нийа бенне кхы а хьинарогӀа къахьег Дугиевас укх керлача 1980 шера. Шера цхьайтта бетта хӀара ше беттача Ӏаттагара 3300 килограмм шура яьккхай цо. Пятилетка план кхоачашъяьй дӀадедача шере.

Общественни вахаре а хьинаре дакъа лоац Сабейлас. Из шоай ферме агитатор я. Цул совгӀа, Назрановски райсовета депутат а я из.

Парте XXVI съездага йолча КПСС ЦК проекто ма яхаве хьайбай продукци алсамъяккхара кхы а оасарогӀа къахьега лаьрзӀад кхоана областной партконференце дакъе лоацаш хургйолча делегата Дугиева Сабейлас.

\+

Парте хьинаре бӀухо

Браславская Галина Сергеевна «Промавтоматика» НПО опытни заводе болх беш я из вӀашагӀъеллача хано дена. Ший болх радиомонтажница йолаш дӀаболабир комсомолкас. ХӀаьта 1973 шера дена цо кулгалду радиомонтажни участка комсомольско-кагирхой смена предприяте эггара дикагӀачарех лоархӀаш а.

Балха декхарех дика лоархӀаш, тӀах аьнна йола общественнице дукхе цо говш теркалйир завода кулгалхоше, цул тӀехьагӀа боккхагӀболча новкъосташа парте дӀачувзцара моге а йир из. Шийх бенна тешам боабеш йоацие из дукхе ха алалехьа радиомонтажни цеха партийни организаце секретарелла харж. Цо иштта тешаме кхоачашду завода партбюро а парте Октябрьски райкома а члена декхараш.

Баьчча юбилея сийна соакхе а шерра организаторски, массово-политически болх беш хилар радиомонтажникий коллектив. ХӀаьта цох дика беркат а даьлар. В. И. Ленин ваь 110 шу дизарга кхоачеш пхе шера заданеш кхоачашъергьа аьнна шоаш денна дош толамца кхоачашде аьттув баьлар цар юбилей эзье эза ха хьатӀаьттача деношка.

Кагирхой хьехамча хиларах терра дукхьашха къахьега болгӀача чъонаварча дукха болх беш я Галина Сергеевна. Цун смене хӀанз дукха ба коллективе меттел, районе а еррига города а шоаш дӀабовзийта къахьегамхой. Цу тайпара барош хьоабеш эггара хьалха цӀиякка эза радиомонтажницай РСФСР Лакххехьарча Совета депутата Чавкина Лариса Ивановнай, горсовета депутата Сенцева Евгения Федоровнай, райсовета депутата а объединене парткома члена а Егоркина Татьяна Петровнай, кхычад.

Г. С. Браславскаяьй къахьегам дукхазза а белгалбаьхаб заводо а объединене а сийлаи грамоташ теларца, «За трудовое отличие» яха медаль а енна цунна паччахьалкхено.

Дег чудужа агитатора дош

— Парте XXVI съездага йола КПСС ЦК «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегӀайоалаяра керттера лостамаш» яха проект ара ма яьллинге а тха коллективе дӀадоладир из юкъараи Ӏомаяреи гӀулакх, — аьлар Грозненски швейни производственни объединене цхьоалагӀча филиала партийни организаце секретара Лекарева Ольга Николаевнас.

Партийни организаце беррига агитатораш оарцагӀбаьхай проект дика йоашхаш филиала болхлошка дӀайовзийтара.

Цу агитаторашта юкъе политически кхетама болх дика берех паӀ а къона коммунист швея-мотористка Зухайраева Хьава. Цо хӀана еррига уйла тӀаяхийте дӀайовзийт хьадеча барзкъашта тӀувк — йӀайха обработка еча участкерча болхлошта КПСС ЦК XXVI съездага отталь проект. ХьатӀайоагӀача пятилетке а 10 шера а йийга промышленность дегӀайоалаярах дувцаш Хьавас белгалдоах, цунца дувзаденна шоай коллективна хьалхашка доккха декхараш оттеш хилар. Цунца цхьане цо дувц филиала болхлошта хӀанз карара пятилетка толамца чакхъяьккха хиларах. Ноябрь бутт кхоачабилалехьа пхе шера заданий йистеяьккхар цар. ХӀаьта барзкъаш тегараш дог тийша а ба цхьайттталагӀча пятилетка хьалхарча шера пхоалагӀа квартал 1981 шера 13 февралег шоаш чакхйоаккхаргхиларах, вешта аьлча, съезда хьаелалехьа 10 ди хьалха.

Шоай коллективо доаха уж толамаш дувцаш Зухайраева Хьавас белгалдоах производстве хьаяхалаттараш, дикагӀйола участкаш, цар балха опыт йоашхаш дӀайовзийт. Уж мастераш Моршалкина Вера Ефимовнеи Заварикина Серафима Ивановнеи керте латта ворхӀагӀеи бархӀагӀеи участкаш, швеи-мотористаш Ленина орден лелаю Субботина Нина, Лукашева Галина, парте Ленински районна бюро член Балхаева Лидфа, Тунжунханова Кхокха, кхыбараш.

Хьавас шийга ладувгӀараш тӀахьех царца кийслургболаш къахьегара. Парте отталеш йола планаш кхоачайича вай халкъ кхы а дикагӀа дахаргхиларах, вай Даьхе кхы а йӀаьхегӀеи низ болашагӀеи хургхиларах дувц. Шо кхувла масалаш проекта тӀаложенешца дувзаш чӀоагӀду.

Белгалдоаких хьатӀайоагӀача пятилетке, берригача болхлошта а санна, шоай филиала къахьегамхошта доагӀа алапи а лакхагӀа хургхилар. ХӀаьта проекта тӀаъна ма хиларе, кхалнаьха къахьегамен бытен хьалаш дикагӀа хулийтаргда. Зухайраевас кхалнахах бераш долча дезалех, керда хьахиначча къонача дезалех дувцача хана кхалнаха къаьстта чӀоагӀа ладувгӀ.

Боахаме а вахара а цхьан къаьсгӀуа йиланаш проекта тӀа хьовха ца еш, из дӀахо дегӀайоалаяра де деваш белгал ца доаахаш, яхаш дӀахо дувц агитатора. Ше деш долчун къамаьл цо атта кхетаргбергболча меттаца дувц.

Иштта из ше дийцачул тӀехьагӀа советски замалахьа дерригача халкъа вахаре хинна цхьадола доккхий хувцамаш хьоахалу цо, царца цхьана вай республике хинараш а. Цо юкъ Нохч-ГӀалгӀайчене хьахинна союзни лоархӀам бола промышленни предприятеш, керда городаш, культурни вахаре карогӀдаьнна доккхий хӀамаш. Хьоахаду революци ялалехьа шоай наьна меттала йоазув доацаш хинна нохч-гӀалгӀай халкъ Советий Ӏаьдал эттача шерашка экономически социальни хьакъехьа чӀоагӀа дегӀадена хилар, цхьаккха боккъо йоацаш хинна лоаман кхалсаг хӀанз экономика, культура массе а доакъошка хьинаре дакъа лоаца саг а хинна дӀаоттар.

Зухайраева Хьава шийга ладувгӀарашта безаме хургдолча тайпара къамаьл де ховш я. Цунна корадоагӀа дувца дикадараш. ХӀара беседага цӀенкхашта а дика а кийчлу из. Шийна эшаш йола материалаш, литература лох цо. Шерра пайда эц гойтара агитацех.

Кхалнаха делкъийга салоӀача хана ду цо ший къамаьл. Швеяша-мотористкаша лайдале дӀахьу из ха. Кхалнаха тайп-тайпара хаттараш ду цунга. Нагахьа санна цу сахьате шийна жоп дала ца могаш хаттар кийсделча, цо юха ца увзалаш дӀаоал ше цунна жоп дала кийчъенна йоацилгах. ТӀехьагӀа беседа еча хана жоп лу иштта дисача хаттара. ЧӀоагӀа могаеш юац агитатор Зухайраева Хьава Лекарева Ольга Николаевнас. Цо аьлар, Хьавас политически кхетама болх бу со мастер йолча участке. Цудукхьа соца кхычарел дикагӀа йовз из. ХӀаьта цо ше массаза а балха норма 130—140 процент кхоачашъю. Финале хьалхадаттарех паӀ я из. Цо иштта хьинаре дакъа лоац партийнеи общественнеи вахара юкъе а. Мехка а дунен тӀа а хула цхьаьккха лоархӀаме событи дӀаяхийтац цо болхлошта ца ювцаш. Иштта хилар сийлахь-воккха — Ленин ваь 110 шу дузаш, КПСС ЦК июньски октябрьски (1980 ш.) Пленумаш хилча...

КПСС ЦК проект боккха чулоцам бола документ да. Из дӀадовзийташ чӀоагӀа къахьег Зухайраева Хьавас санна филиалерча кхыча агитаторашта коммунисташа Кирпичка Раиса Петровнас, Панина Наталья Кирилловнас, Тамасханова Маликас, кхычар а.

Филиала болхлоша доккхал ду проектах, царна дукхьал уотт вай Даьхен кхоанен, советски халкъа кхы а тоалургдолча вахара кразера сурт.

Ю. ТЕГАЛОВ.

ЯХЬ ДИКА ВӀАШТӀЕХЬЪЯЬККХАЧА

— Массеж шу хьалха «ТӀехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагӀа оаха яхь дӀайолаяьча хана паччахьалкхен план кхоачаш ца еш тӀехьаесаш цхьацийола бригадаш, сменаш, участкаш яр тха предприяте, — йоах Аргунски «Пищемаш» завода профсоюза завкома председатела Бисултанов Жамлейлас. Из дӀахо ца нийсдаийтара, балха юкъедоаладаьча керрача дӀадохаш дар дика кхоачашдара шоай деррига кхоачамаш оарцагӀдаькар предприяте болхлоша, инженерно-технически болхлоша. Яхье хьалха латта коллективаш тӀачӀоагӀйир тӀехьаюсаш араша. Производственни мощностех, балха ханах бизза пайда эцийтара болхлой оарцагӀа а боахаш, чакхъяьккхар организационно-технически мероприятеш. Уж бахьан дарах доккха беркат баьннад. ХӀана заводе тӀехьаюсаш цхьаккха цех, участок, смена, бригада яц.

Укх тӀехьарча шерашка завода болхлошта юкъе яьржача яхье дукха керда формаш юкъехийлай. «Профессех дикагӀвар», «ДикагӀвола мастер а бригадир» яха сийлен цӀи яккхара чӀоагӀа къоасам лоаттабу. Из сийдола цӀи яьккхарашта нийсбала гӀерташ къахьег предприятерча кхыча болхлоша, бригадаша, мастераша. ХӀанз укх сахьате «Профессех дикагӀвар» яха сийлен цӀи а лелаеш, шоай новкъосташта хьокхам телаш къахьегаш ва шийтта болхло. Царех ба иттлагӀча пятилетка ударникаш электросварщик Садулаев Ӏабдул-Керим, токарий бригадир, парте областной конференце делегат Осмаева Хьава, электрик Алхатов Нурды, кхыбараш. Цар заводе меттел. Ерригсоюзни социалистически яхье а цкъа санна дукхаза а хьалхара моттигаш яьхай. «ДикагӀвола бригадир» яха сийдола цӀи яьккхай Шамилев Эскадие, Ахалиев Ӏумара, Махмудов Имрана. ХӀаьта из сийлен цӀи енний заготовительни участкера мастера Саиев Али Азамовича. Цун коллектив даим яхье хьалха латташ хьайоагӀа, предприяте карара нарах тела цӀе бейрахк делаш я.

Укх тӀехьарча хана промышленни предприятешка шерра даьржад бригадни методагӀа къахьегам вӀаштӀехьбоахилга. Из кердадар балха юкъедоаладаро вӀаштӀехьдоалийт деррига технико-экономически хьокхамаш тоаде, производства эффективность лакхъе. Заводе болх беш йола ткъаь шийтта а бригада цу кердача методагӀа къахьегаш сдельни сдельно-премиальни системагӀа алапи нийдеш я. Шоаш лийч а яь. Йистеяьккхача продукцех цхьан нарядагӀа алапи а нийдеш къахьегаш я укхаза пхи комплексни бригада. Цар массане а эггара хьалхарчарца кхоачашъяьй иттлагӀча пятилетка задани. Царех я коммунистически къахьегама ударникаш Юсупов Ширвани, Загорский Степан Николаевич, Олейникова Клавдия керте латта комплексни бригадаш.

Заводе керда балха баьхкача нахьа чӀоагӀа йоакко еш, царна шоаш каралаьца професси эзайолийташ, эшаш йола гӀо-новкъостал деш ткъаь иттех кагирхой хьехамча ва заводе. Керда коталонаш яхара предприятера коллективо чӀоагӀа кот гӀортолга еш ба уж. Царех ба хьехамчаш, фрезеровщикаш Дудугов Данильбек, Муслимханов Султан, электросварщик Сулейманов Хьасанбик, токарь Махмудов Имран, слесарь-сборщик Товсултанов Султан, кхыбараш.

Дерригача технико-экономически хьокхамий цхьайтта бетта план дикка тӀехкхоачашъяьй завода коллективо.

Парте эргӀанарча XXVI съезда сийленца накъабохара къахьегама вахте эттта бола завода болхлой дог тийша ба пхе шера план ханал хьалха кхоачашъергхиларах.

Б. КОСТОЕВ.

СТРУКТУРА ЭРГАЯЬККХА ТОАЮ

Коммунизма материально-технически база шерра хьалъеш латтача юкъагӀа, производства сфере, технически прогрессом йоккхийча социальни процессашен воздействи а еш, белггалара дика хувцамаш хулаш латтача хана, юкъьанцарча партийни организацешкара хьадехараш дукхагӀа хинна ца Ӏеш, дикка дукхагӀа хиннай парте политика чакхъяхара, нахацара цун буезам чӀоагӀбара даькъера цун торонаш а.

Цхьабакъда, цу торонех пайда эца вӀаштӀехьдалац, нагахьа санна партийни организаце структуро партийни вахара ленински норманш чакхъяхара, партийни низаш эггара дикагӀча тайпара дӀанийсделга Ӏалащдара, къахьегамхой коллективашта парторганизацеша еш йола влияни чӀоагӀъяра ма могга дукхагӀа гӀо деш хулча мара.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлена чуйоагӀача организацейи предприятейи шийх тайпара белгало сенах латтар аьлча, из латтар, царех дукхагӀа яраш, партийни бараш юкъе дукха а боацаш, вӀаши тийша хӀама доаца балхаш церан дукха а болаш йола йоккха йоаца 300—400 сагах латта цар коллективаш тоьал чӀоагӀа екъаенна а общественно-политически къахьегамен хьинарга диллача сов бе-бе а хинна хиларах.

Цудухьа массане а цхьа производственни декхар кхоачашдеш йола 19 гӀишлошъюи гӀонна йолеи организации предприятий чулоацаш йоккха парткома вӀашагӀйолларца хьадир партийни кулгалдара боарам лакхбара оша объективни хьалаш, хьинар айдир балха керда формаши методаши лахара, практике уж шерагӀа юкъехахьара.

Город Грозне территоре тӀа Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене доаонел чухьа бӀарча цхьа партийни организаци хьаяро гӀо дир коллективана дикагӀа доал дара, ве кхотаяре, йиш хилийтар къаьст-къаьстача коллективашта юкъера психологически йоккъаш, нагахьа санна геттара дӀа ца йоахе а, мелъе хӀаьта а. Цо а ший аргӀанна аьттув бола хьалаш болх тоабаре, социалистически яхь вӀаштӀехьъяьккхара, хьалха латтача коллективай опыт дӀайоаржаяра.

Цунца цхьана, КПСС членалла хьачуэцаран персональни делаш къестадаран райкома йолла бовъоаш йола партком вӀашагӀйолларо гӀо дир парторганизацей состав тоаяра, парте хьачуэвача хана санна, иштта персональни делаш къестадеча хана а царгар гӀуллакхаш дукхагӀа хьадехара тӀаберзабаь болх хьаьдлан лаьрхӀан чакхбахара. Йиш хилийтар моттигашка партийни организацешта доагӀ-доагӀача тайпаро кулгалде а цу тайпара гӀишлошъяра управлене бӀарччача хьала влияни е а.

Партком вӀашагӀйоллараха торо хилар Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене доаэочел чухьа производственни база хьаяра, гӀишлош хьалъяра гӀулакх тоадара тӀаерзаяь цхьа политика чакхъяхка, гӀишлошъяра бӀаргчача цхьан процессе бе-беча коллективашта юкъе бувзам вӀаштӀехьбаккха. Масала, автомобилисташен Грозненски аьшка-бетони конструкцей завода болхлошен цхьаьна гӀулакхаш леладар бахьан долаш Нохч-ГӀалгӀайчене эггара хьалха аьшка бетон дӀакхаьба вӀашагӀъеллар укх мехкех шера толаме болх беш йола водителий подрядни бригада.

Халахете а, юхамаччахьара масалаш а долаш да. Дукха вахь юкъе ца йолаш цхьан хинна Домостроительни комбинате панелаш дӀакхаьба вӀашагӀъелла вож подрядни бригада панелаш хьахаржарен вӀашагӀйохкарен болх во лелайр бахьан долаш, партийни организацен вӀашагӀтехача парткомой шоай мадаттара къахьегаше а, ехар, хӀаьта хӀанзалца хьа из юха вӀашагӀйолла тха низ а кхаьчабац.

Коллективе хьалхе парте членашка хулла Ӏалашду эггара бехктокхамегӀа йолча участкашка уж дӀанийсбарна. Цудухьа тха партийни организаце мутӀараш шерделгеи кадраш дӀа-хьа хувцилгеи массаза а управлене коллективе уж чӀоагӀъе езаш хилар теркал а деш дьалъ.

Масала, подразделенен кулгалхошта, цар заместителашта, керттерча инженерашта юкъе парте членаш 90 процент совгӀа ба. Хоржаш йолча партийни органашка болх беш ба 300 совгӀа коммунисташ, 425 сагах латт тха идеологически актив. Партийни поручененеш массаза а кхоачашъеш 900 совгӀа КПСС членаши членалла кандидаташи ба.

Къахьегам вӀаштӀехьбаккхара керда формаш юкъейоалаелга массаза а хиннад партийни организацей балха тӀа ленински стиль чӀоагӀъярца, белггала аьлча, хьалхашка латтӀа декхараш кхоачашдара творчески никъ лацарца дувзаденна. Цу гӀуллакха гӀишлошъяра управлене партийни организацена шийн низаш тохкилга хилар В. И. Ленина цӀерагӀча заводе ЭЛОУ-АВТ яхача установка йоккха мехкдаьтта чакхдоаха комплекс хьалъярах.

ГӀирс хьалбеча смежникашта юкъе социалистически яхь яьржача хьалашка вӀашагӀъеллар гӀирс хьалбара делаяца дувзаденна долча тайп-тайпарча дешашка хьожаш, решенеш тӀанийсш, уж кхоачашъяра делама тӀахьожам лоаттабеш, цу тайпара установка ханал хьалха хьалъяь йиккхара кӀезига влияни ца еш хинна установка хьалъеча дакъа лаьцача парторганизацей секретарий совет.

ГӀирс хьалбеча дукха низаш тӀадерзадаь хилари хӀаьта иштта зохехьарча партийни балха къаьстта лоархӀам хилари теркал а деш, партийно-политически балха керттера низ чугулбу коллектива общественни вахаре хьинаре дакъа лоацача производстве хьаяхалаттарех КПСС членалла керда хьийцараш чуухача партийни группашка.

ЭЛОУ-АВТ — из дукха нах оарцагӀбаьха хинна йоккха комплекс яр. Цудухьа укхала производственни бригадай структурана даьча хувцамашка хьежжа, гӀирс хьалбеча метте вӀашагӀъеллар йоккха партийни группа, из гӀирс хьалбеча дакъа лоацаш хинна СМУ-7 беррига коммунисташ юкъе а болаш. Цо йиш хилийтар лоархӀамегӀарча производственни участке партийни влияни дикка чӀоагӀъе а гӀирс ханал хьалбелга вӀаштӀехьдаккха а.

Иштта белгалдаккханза дарглаш, цхьа гӀирс хьалбеча метте дукха подрядни организацеш тӀаазача керда вӀашагӀъеллача партийни группо ший коллективерча гӀуллакхашта чӀоагӀа влияни яь ца Ӏеш, смежни коллективашта а дика воздействи яь хилар.

Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене партийни организаце ЭЛОУ-АВТ хьалъеча санна, иштта кхыдола гӀирсаш хьалдеча а лелабаьча партийно-политически балха дикача опыто партийни комитета, республикерча гӀишлошхошта юкъе керттера йолча еррига партийни организаце авторитет чӀоагӀйир.

Цудухьа, шоллагӀча шера керда ударни объект гучаьлча — В. И. Ленина цӀерагӀча заводе Г-70 яхача установка реконструкци яра дош эттача, Ю. Ф. Никишина партгруппо шийна дӀатӀанийцар «Ханал хьалха хьалъергья — ханал хьалха кара ерзаергья» яха девиз а йолаш ростовчаний почин юкъейоалаелга.

Парторганизацей гӀулакхаш тоадара, къахьегама коллективай вахара цар еш йола влияни чӀоагӀагӀа хилийтара даькъе партийни группай лоархӀам боккха хилар теркал а деш, хаддаза а лаьрхӀа а болх бу парткомо партийни группаш дукхагӀа хилийтара а иштта царга коммунисташ чуэзийтара а. Масала, нагахьа санна 1978 шера Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене еррига парторганизацешка КПСС 475 член чу а волаш 45 партийни группа хиннаяле, 1980 шера 72 партийни группа хилар 638 коммунист е берригача коммунистех 52,7 процент юкъе а волаш.

Бакъдар аьлча, цу даькъе болх тоабара торонаш кхоачаяла гаьна я. Масала, алхха гӀишлошъеча организацешка хӀанз 170 совгӀа бригада я, хӀаьта царех дукхагӀа яраш хӀанз а партийни группаш ца кхиларая совгӀа, кхьыметтел коммунисташ а бац.

Цудухьа управлене партийни комитета, цеховой парторганизацей лоархӀаме декхар да дукхьал гӀишлошъеча бригадашка парте бараш дукхагӀа хилийтар а къахьегамхошта коммунистически кхетам баларан производственни заданеш толаме кхоачашъе коллектив оарцагӀъяьккхаран беш бола чӀоагӀа лоархӀамен эшаш бола болх чакхбоахаргболаш йола партийни группаш цига вӀашагӀйохкар а.

В. ЕМЕЛЬЯНОВ,
Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене парткома секретарь.

Советски наха уйла тIаляхийтта Iомаеш а шоашта бакъахьа хетараш тIатохарах, хувцарах йола предложенеш телаш а шеррача боарамс ювцаш я парте XXVI съездага йола «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект. Цу лоархIамеча парте документа хетаяь массанахьа а санна митингаш, собранеш хиннай, хIаьта юкхьанца денз уйла тIаяхийтта Iомадеш да моттигерча промышленноста Грозненски «Металлист» завода коллективе а.

СУРТА ТIА: ментеш деча цеха коллективе цу проектах дувцаш ва политинформатор А. А. Исаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Идеологически балха бIухоех

ПРОПАГАНДИСТА СИЙ

№ 1 болча наькъаш дехкача управлене токара Лямзикоз Владимир Васильевича дувц:

— Тхо марксизма - ленинизма лардий школе ладувгIаш мел вар чIоагIа раьза а долаш занятешка ух. Дахазза иа доалаш вийзагIа ахац тхо пигача, из тхоеа духовно эшаш гIулакх да. Тхона хов пропагандиста Кодзоев Умалата Ювсапа тхо кхета а деш, кердачох лаьца дукха хIама дувцаргдолга. Тха цхьа хаттар дусаргдац дизза цо жоп ца луш. Нагахьа санна деннача хаттара жоп дила укх минуте пропагандиста деррига ца хой вокх занятеше дух гIа вальча жоп лу цо.

Йошка яц тха группа — деррига а 13 саг. Бакъда, тIехьарча массехк шера цун состав хувцаеннаяц. Группера дIавала безам болаш цхьаккха вац. Из иштта хилар бахьан, сона хетачох, ладувгIараша шоай пропагандист лоархIалга а цун сий делга а да. — дег тIара раьза а волиш, дувц Владимир Васильевича.

Уж деяаш — пропагандисто беча балха боньонца йола характеристик, эгара доккхагIа дола совгIат.

Ю. У. Кодзоев управлене керттера инженер ва. Цо яьккхай Саратовски политехнически институт, цул тIехьагIа КПСС Грозненски горкома сайрийвара марксизма-ленинизма университет.

ДСУ-1 марксизма - ленинизма лардий школо «Дуне хувцаш бола хьехам» яха курс Iомаю. Материал чоалхане, кIоарга чулоацам болаш я, цудухьа пропагандиста хIара занятиг ладувгIархоша материал аттагIа а дикагIа а Iомаергйолаш вIаштIехьайоаьих. Цо теори практикаца юкх, балха коллектива хьалхашка латта декхараш хоадим болаш дувц.

Пропагандиста ладувгIархоша каст - каста практически заданеш тел. Масала, моллагIча цхьан производствении участка экономически а боахама а балха анализ елга. Цар уж заданеш гIулакхах, кхеташ, раьза болаш чакхйоах, цул тIехьагIа шоай анализех къамаьл деча хана пайда эц.

Иштта ладувгIархой идейно - политически боараз айбаь а ца Iеш, цар къахьегама хьинар айду. производственни болх тоабу. Ца хоаш хинна хIама дац управлене 10 бетта геяподрядах даьча балхий 101,6 процент план кхоачаргьаьята, хIаьта шоай индзаща — 100,1 процент. Наькъаш дехкача массаза а тоьаш хилац битум. Иштта хьалаш дале а, укхаза деррига а технико - экономически хьоккхамаш толамца кхоачашдаьх.

ЧIоагIа лоархIаме да пропагандиста Ю. У. Кодзоева идеологически балхаца комплексни гIулакх хила деза, яхаш парте дIалехар цо гIулакхаца чакхдоаккхилга. Цо кулгалдеча марксизма - ленинизма лардий школа беррига болх бувзабенна ба ладувгIархошта идейно - политически, къахьегама, нравственни, интернациональни кхетам баларца. Хьаздаргьи вай, масала, ладувгIархоша а ю анализаш. Шеко а йоаш уж лоархIаме фактораш я къахьегама кхетам балара.

Пропагандисто занятеш йолча хана тIема ветеранашка шоай тIеме наькъах, вахарах лаьца дувцийт. ЧIоагIа безаме ладувгI цар къамаьлага наха. Наьха дег тIа бода викъ лок тIемахоша деналах, патриотизмах, интернационализмах дувцача хана. ХIаьта къахьегамхошта патриотически, нравственни кхетам балара яз лоархIаме гIулакх а да.

Хьоьаргда вай дикагIа йола опыт занятешка дIа миштта йовзийт. Ю. У. Кодзоева къахьегаме хьалха латтача наьха, цар моральни сибатах, коллективе, цIагIа цар фу оамал я дувц. Иштта еча беседаша нравственни кхетам балара белгтала моттиг дIалоац.

Нов. Кодзоева кулгалду группа, ерригача управлене коллектив санна, дукхача къамех латт. Валамах балам а теха, уллув къахьегаш ба укхаза эрсий, гIалгIай, украинцаш, нохчий, татараш, эрмалой, кхыча къамех бола нах. Уж берригаш а вIашагIтехаб хьалхашка латтача цхьан декхаро: ма хулла производство товяро, къахьегама толамаш дахаро. КПСС XXVI съезда даха ма доагI наккъадахара.

Занятешка каст-каста дувц доттагIалах, коллектива вахарера масалаш кхувл. Иштта беча балхо наха интернациональни кхетам а луш, коллектива барт тоабу.

Тха ладувгIархоех дукхагIбараш — агитатораш,— дувц Умалата Ювсапа. Цар нах тIахьех пятилетка декхараш толамца кхоачаш а деш, парте съезда сийленца накъабаха.

Из лоархIаме гIулакх чакхдоаккхача белгтала моттиг дIалоац Кадзоев Умалата Ювсапа шийна тIадилла партийни декхар хьинаре кхоачаш деш хиларо.

А. КУИМОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Тха интервью

ДА ШЕ ВОЛАШ САННА ВОДАШ ВА САГ

Хетаргахьа тахан хIаржар зургаа фу деннад иттлегIна пятилеткано вай массане а. Фу деннад цо вайна хIаранена, маьагIа кердаа планаш я цо хьалхьоша оттавраш хьачa дешай уйлаа еш. Тха корреспондента дешча цу тайпарча хаттараште жоплаш тел тахан СССР Лаккхьарча Совета депутате, Советски Союзе халкъа артисте ЭСАМБАЕВ МАХЬМУДА.

— Пятилетка вай Даьхен низ кобелийтаб вайна массанена а. Цо денна ираз да: вай бераш наберах сомадоахер тIема таташ а доацаш шийбе рецерча безамо хьестош аллкъежаш йола нана хилар. Из ираз бахьан деш мел долча хIамо хьест вай дегаш.

Дагадоккал Олимпиаде хьалхлеш хинна торжестваш. Цар хьалхьехар бIаьшера йолеенача хене хьахинна вай мехко хозал, беркат, сийлахь - боккха низ. Курача низо гIоздоахер дог: из деррига а алкха кхоатхъе шера кьеда могаргдацер дукхьал хьакъхапача, талант йолча, хьинарча, дег цIеноча халкъа-турпала мера.

ДIахьажал шо тахан дукхьал вай республикага, вай йоккхача Даьхен — Советски Союзе дакъилгите. Долале цун столица — Грозне улицашка гIолла. Из хозьяьй хIанзерча ханерча архитектурни ансамблаша, шерача мейдаша, хозача бульвараша, городе магистралаша. УрагIахьай университета мехкдаьтта институтон дошера корпусий керда зданеш. Сарсаразьа зоа деш хул фонтанаш, сийрдадьеннад кердача театра, цирке коаш. Промышленни продукци тела йоленнай ЭЛОУ-АВТ яха установка. ХIанзарча ханара татал сизагIа лела пайнараш хьалгIетт кердача аэропорта бетонни наькъаш тIара.

Бокъонца йолча культура Дворецаша шоай наIараш хьайийллай болкхоштен ахаркоштеа Назране, МагIалбике, Советски юрте, Iаьлаца-Юрта. Республика юрташка болх беш я йиъ халкъа филармони. Керда спектаклаш кийчъеш я шишу хьалха хьахинна гIалгIай труппа. «Вайнах» яхача халкъара ансамбло дIайовзийтай Африка, Гаргарче Малхбоален, Латински Америка мехкашка нохчийи гIалгIайи халхара искусство.

ХIаьта из деррига а пхе шера даьд!

Дукха ираза событеш хиннай чакхдьенача пхе шера хIарана вахаре. Со вахара а ираза мул хинна цу пятилеткек. Со СССР Лаккхьарча Совета депутаталла харжаа. Из со ларкIар а, бокхха тешам болар а, лекхагIа бола беххтокхам а ба. ЧIоагIа дегаш гIоздьеннад. ВIалле дувцилга а йоацаш доккха ираз хилар сона са яиний вол зIамига Мукьмад малка валер. Бераши бераьй бераши — тIехье я, цар йойтац вай цIераш. Хьай вахаре керттера лийрхIа хIама — воаш кералаьце кинна гIуланх, воаш хозбеш бола, рузкъа елсамдоахе, сий леккду ираза мохк царех тийша бита йиш йола мах уж ба.

Фу деннад вайх хIарана! цунна, вай Даьхенна дIадахача шерашка? Со депутат хилерах терра сай низ дIа ма кхоача сей халкъа гIулакх де, цунна эшарий йоахо а, цун гIуланхаш тоаде гIийртав со. Аз ноакъостал даьд театр, бераш ду цIе, аэропорт хьалхь яха, бараша салоIилга вIаштIехьденкхе, юрташ тоае а хозье а гIо даьд.

Цу шерашка аз деннад 1500 концерт. Дукха да уж е кIезига да? Хетаргахьа керттердар из доацаш, ихы хIама да. Концерташ телаш берригаче мехка гIолла чакхаьннав со: Украине, Юкъерча Азе, Гаьнарча Малхбоале, СибарегIа, Урале, Поволжье, Къулбаседе хиннав. Аз выступленеш вьй йоккхийча городашка а зIамигача юрташка а, амма дилла а со тешаш хулар айса ду халкар кхатадеш хилерехи сай искусстве мах лакха беш хилерехи.

Из дер эггара чIоагIагIа са дог гIоздаьха хIама. ХIана аьлча, цо хьахьоккхо вай халкъа духовни культура лаккъенна хилар а вай мехка искусство бокъонца халкъа довлакьа хилар а. ХIаьта наьха дегашта тоам ба магар доккха ираз ма дий. Сона хоалора царца гIуланх поладарагIа се духовно дегIаухилга а сай хьакъал совдуалилга а. Уж вIашагIкхета раш гражданственноста уроненаш хар сона. Цар йиш хулийтар хане, сай декхара, сай лоархIаме уйлаш е.

Дукха зIамаш де йиш я сага вай мехке, нагахьа санна цун безам а хуле, эггара IаржагIа болча балхах, хIара деннарча къахьегамах къезкаш а ца хуле.

Цу сахьате дагадехадеи сона из хIама, из гайнад сона Узбекистане бвамбий лелобараща, Сургутерча болхлоша, Мурманскерча чкъаьрий доакараща, вай олимпийцаша, космонавташа, Карпов Анатолеца къамаьлаш дича.

Къахьтта цецваьккхар со къаьнача аьархочунца - кхаасагаца Прасковья Ивановна Малининайца хиннача къамало. Призодской школа кхо класс я цун ерригa образовани. ХIаьта а цхьан серазьа Iа цунца къамаьл дойя бIарго чулоацаш доаца доазонаш хьадолполургдо хьона къалхашка. ХIана аьлча, вахар довз цунна, доинза хьекъал, цIена дог, миййса уйлаш йолаш я. Академика, философа санна ду цо къамаьл, хьекъал шо нанас ешшекъа деннад цунна Iалемо, бего дике луэш я, цхьанне хIемо а безам боаккхаргбац цун вахарах. 70 шерал тIох ва ьиннай цун, хIаьта я хоза мили оал, халха йоал. Из йиаза саг я. Цу тайпара боле нах теркал бу вай мехка, сий ду, поарзI. Прасковья Ивановна керта латт Костромски областерча колхоза-миллионера, из Социалистически Къахьегама Турпал я. Яле я цун Ленина орден.

Вай курал еш дола хIама да цу тайпара нах. Цар хьалхкоаб вай мехка сий, цун низ. Цу тайпара болча нехе хьаллоаттаеш йола пачхьалкхе деим дегIаухаргьа, цхьанна хIемо а юзатохаргбац цун дIакхьелхашхазьа якара низ.

Къахьтта лоархIама хиннея са вахаре шу саг: Галина Сергеевна Уланован Александр Владимировичь Власовен. Сакхеташ а волаш творчески болх ба со волевелча диза хьадоагIача деррига шерашка профессиональни декхар тешаме кхоачашдаран карапаьца гIулакх шийй беррига низ, хьинар, знанеш, дега йовхал дIалуш лелодарен даькъера масал хиннад сона Галина Сергеевна. 1944 шера цхьан юкъе Алма-Атерча Абал цIерагIча театре цунца цхьена халха вийннав со. Искусстве сона хьамсара мел долча хIамен символ я хинна дIазттар сона из. Кхы тIех хила йиш йоацаш чоза боле из къаьегам дукха баеш, баллак юза цо къезкаш, вIалле а совдар ца доаллаш яр. Айса вехеш даьхача шерашка цIенкъе а хийттавац сох из санна седкъонна тара хила, приме, премьерша цо хила гIерташ вола саг.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара Александр Владимировичь Власова гIо даьд сона сага а граждански а декхарий хьакъехьарча дукхадена хIамай уйла е, дукхадараш кхетаде. Партийни принципи-[illegible] хьагI йоацаш а эздейлагIа а леладо хьарга дийлача деррига а хьоахаме дола, шийн пунктуальность, къахьегам безам, кураш-сонта ца хилар санна дола хьаькъал долча организаторах декла деза гIулакхаш доахкаш ва из.

ХIара саг деррига шийн доалакьа мелдар хьоца деккъе кийча волча хема уж санна болча нахе уппув вахаш хилча дукхагIа кхетале воал вахаре мелем, дикагIа бовз хьайче ганазьа пелараш, хьайне хье. Уж я ираза урокаш.

Спорта хоамаш

ШАХМАТИСТИИ КЪОВСАМ

Укх деношка Грозненски горспорткомитето чакхъьяьккхар тIадоагIача кердача шера хетаяь квалификационни шахматни турнир. Цига дакъа лоацаш вар 54 саг. Швейцарски системагIа дIахьош йолча цу яхье итт тур яр. Эггара хьалхарча матчера дена хьалха ваьлар хьалхара разрядник Х.-М. Ошаев. Из хьалхие дIа ца хеташ чакхъьаьккхар цо из ерригa турнир. Юххера а, 9.5 очко а йолаш Ошаевх чемпион хилар, шоллагIа моттиг мастерала кандидатага Н. Мелькумянцага кхаьчар. Цо 9 очко яьккхар. Виъ шахматист ворхI - ворхI очко а йолаш кхоалагIчен—ялхдагIчен моттигашка дIайийсбелар. Цига дакъа лоацаш хиннача шахматистех иттие кхоачашйир хьалхара разряд, хIаьта пхийттане бокъо яьккхар тIадоагIача шера хургйолча город Грозне чемпионате дакъа лаца.

●

ШИННЕ — КХОАЛАГIА ПРИЗАШ

Город Липецке чакхъьяьнай Советски Союза Турпала С. Литаврина хетаяь шийлоIамагIа кIалтохаргагIа латара Ерригсоюзни турнир. Вай республикера цига дакъа лоацаш вар пхи спортсмен. ШолгIа дозала категорегIа царех цинне — Шахидов СаIида (52 кг), Муртазалиев Мухаде (62 кг) — кхоалагIа призаш яьхар.

●

КХОЪ ДОШОН ЦАI ДОТОН...

Классически тьисапе кIалтохаргагIа латаш, «Урожай» яхача шийлоIамеча спортивни общества Центральни Совета хьалхара моттиг яккхара яхьаш хилар укх деношка город Ростове. Иштта, шоллагIа дозалагIа дошо медалаш яьхар цига № 7 йолча Наурерча школа - интерната дешархочо Дулгучиев Ислама (38 кг), цу станицерча юкъерча школа викалаша — Умаров Хьалалея (50 кг) Амаев Мовлдеи (71 кг). ХIаьта Абдулаева Ахьмадага (42 кг) дото медаль кхаьчар.

●

ЯХЬЕ БАЬННАБ ДЕШАРХОЙ

Чакхъьяьннай самбогIа латаш Нохч - ГIалгIай АССР хьалхле яккхара дешархой республикански яхьаш. ШолгIай дозалагIа чемпионий цIераш яьхар укхаза Аргунерча кагирхоша Л. Газимагомедова (45 кг), Р. Исмайлова (80 кг). «Локомотив» яхача ДСО викалаша У. Балтиева (48 кг), А. Цибаева (52 кг), Ш. Басаева (70 кг), З. Исаева (75 кг), наьсархочо М. Хамхоева (56 кг). Нохч - ГIалгIай АССР просвещене министерства беррийкхелетарий спортивни школа дешархоша А. Г. Габарова (60 кг), Б. Вараева (65 кг), А. Гициева (87 кг).

Укх яхье коталонаш яьха къона самбисташ дакъа лоацаш хургба январь бутт болалуш Курски областерча Железногорск яхача городе хургйолча Къулбехьарча Россе первенстве.

![ПОРЗОН ДЕХЬАРА]

ПОРЗОН ДЕХЬАРА

СОВЕТСКИ ОРДЕНАШ ЛЕЛАЮ ИНДИЙСКИ КАВАЛЕРАШ

Из хилар 1975 шера IаьДелерча индийски къаман архива дешара зале. ТIема шерашкарча «Индиан информейшн» яхача бюллетенага хьожаш вар со. ШIаьхха бIарг тIаьттар са 1944 шера 1 сентябре арайьнача номер тIа, цу тIа дувцар Тегеранерча СССР-а посольстве хиннача церемоне советски посоло М. Максимова СССР-а Лаккхьарча Совета Президиума цIерагIа британски индийски эскара эпсарашта салташтен совгIаташ деннад яхаш. Уж деннад гера, тIема кхоачами кхачан продукташ Россе хьаухийтача цар хьинаре къахьегарех. Укхаза дар наьха тIа ЦIеча Седкъа орденаш а йоахкаш, тIема формаш тIаюхача тIах аьннача шин зIамигача сага сурт. Цар цIераш яр Рао Никкам Гадженхра Сингх. Уж гIулакх деш бар индийски эскара Iалашо еча корпусе транспортни роташна.

Аз лейхар, ираза, толамца чакхдаьлар, цу шера сона бIаргавайра Гадженхар Сингх, из вахар Питхоргарха дистрикта Шор яхача хозача атагIа уллача шо ваьча юрта. ХIаьта Питхоргарх Непала доазонна юхе а Делена шовтьъе итт километр мара гаьна йоацаш а я.

Цхьан хана салте хиннато сона дийца чоалхане довца истори ер да:

— 1942 шера аз гIулакх деш хинна тIема дакъа Басру дIаьохайир. хIаьта цул штаб Хьаннне сецар. Тха керттера декхар дар Россе къулбехьа немецки гIаьрахошта дукхьала латаш болча эрсашта тIема поставкаш дIаухийтилга. Ханнира Хамаданах чакх а баьина Тебризе бода никъ чIоагIа хала бар. Деншен буси болх бора оаха тIема кхачам. яхача. кхыдола тIема мовхьаш, цул совгIа акут, резина, цIеста, гIаьли, ртуть грузовикашца дIаххьаш. Тхона хоаьра Советски Союза санна Инди а лоранра из деррига а хилантза дарговашилга.

1943 шера ипттa цхьа вала воагIаш хала чов хилар сона. Кхераме йолча лоаман цхьан участке бийсанна тхо мовхьаш Iодоалаш дохкаш моастагIчун диверсанто, уж хаддоаза немцаша Ирале хьачуухийташ бар, бунь тIа гебегIа Iеттар сона. Со Басре йолча тIема госпитале дIавигар. Чов йийрзачул тIехьагIа дегIега низ боллалца лораша Инде дIавахийта аьлар со. Бакъда, аз цхьаькха дича а ваха тиганаяр, часте юха ва безам ба са, аьлар аз командирага. Со се хиннача тIема дакъе юхавера. Из хьалха санна эрсий ноакъосташта тIема мовхьаш дIаккхуьйташ дар.

Индийски салтечо дийцар советски бIухошца вIашагIкхетар а.

— Уж дог цIена долаш а чIоагIа къонахчул долаш а нах бар. Шоаех бIубенна болча царгара йовхал йоатIар. Уж фуннагIа дергдолаш бар шоай дакъе лорарая а из нацистски гIаьрахоех мукъаяккхара а.

Цу хана Тебризе эггара хьалха бIаргабайра сона советски кхалнах-салтий. уж чаIача вахаца оагIох оагIув а теха цхьана болх беш посте латтар. Уж кхыбола кхалнах санна бацар. Уж Дургеш санна бар (индийски мифологе чIир лехаш бола даьлаш — Л. В.). нацисташта тIаийрзаяр цар эгIазло. Цул хьалхагIа кхалнах-салтий бIаргабайнабацар сона. Аз кхетадир кхьметтел кхалнах а дайчоах лорабара бархагIбаьнна хилча халкъ эшаде йиш йоацилга.

1943 шу юкъекхьачачул тIехьагIа, — дIахо дийцар Гадженхар Сингха, — тха тIема дакъа Итале дIадахийтар, цигача 1944 шера июль бетта хайра сона советски орден сайна еннилга. Эскаре аз гIулакх деча юкъагIа кхы а ях тIема совгIат деннад сона, бакъда, иштта чIоагIа гIадваха хиннавац со сайна а Никкама а советски орденаш еннилга хайча мо...

Нараян Рао Никкам майор а волаш отставке а ваха Инде къулбехьа, Тамилнаду штата чуйоагIача Коикур яхача лоам уллача юрта хIанз вахилга хайра сона.

Леонид МИТРОХИН, АПН обозреватель.

ГДР. ХIара шера шийпроизводственни низаш совдоах Людвигсфельдерча автозаводо. Дукха ха йоацаш цун конвейера тIара араяьннай предприяте 40 вариантагIен 100 модификацегIен арахецаш йолча «В-50» яхача маркагIа йола 300 — езаргIа грузовик. Людвигсфельдски автомобилестроительаша араяхенача хIара шолагIа йолча машинo, хоам бу АДН агентства, вежарий хьа долча социалистически мехкашкарча наькъашка гIолла мовхьаш дIа-юха кхухь тахан. Производстве вIаштIехьаьккхарен дегIайоалайран доккха ноакъостал ду коллективана ЗИЛерча советски коллегаша. Боккъонца доаа айхха букъмаш чIоагI деннад царна юкъе.

АДН—ТАСС сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 декабрь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Мичад ша, зурманчаш!»
9.35 — Красноярски Пачхьалкхен халхари ансамбла концерт.
10.20 — «Кинониеъбара клуб».
11.20 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Украине Советски Iаьдал дIакхайкадаь 60 шу дизарга. «Комсомольск - Днепра тIа». «Кораблаш» яхача телевизионни документальни фильмай программа.
15.30 — «Шахматни школа». «Разрядийнай класс». Эндшпиль. ДIахьор дунен гроссмейстер Авербах.
16.00 — «Московски комсомолаа гIулакхаш».
16.30 — «Къоcам — клуб».
17.25 — «МЭИ — инженерий школа». Документальни фильм.
17.45 — ДIалоах «Гармоник» яхача Киевски пачхьалкхен филармоне камерни ансамбло.
18.15 — Миллионий ленинийски университет. «Мукьачи хана проблемаш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Проблемаш, хIама лакар, социамаш. «Iомаеш а 1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттера лостамаш» яха парте XXVI съездага йола КПСС ЦК проект. Передача дIахьу политически обозревателе Вознесенски.
19.55 — «Кодовое название «Южный гром» яхача телевизионни художественни фильма премьера. I сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фу? Мича? Маца?» Телевизионни викторина. Перерыве — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

9.35 — «Кодовое название «Южный гром». Телевизионни художественни фильма. I сери.
10.40 — П. И. Чайковский. ШоллагIа квартет. ДIалоах Шостаковича цIерагIча пачхьалкхен квартето.
11.20 — Кердадараш.
14.20 — Кердадараш.
14.50 — Документальни фильмий программа.
15.20 — «Горизонт», Ленинградера передача.
16.20 — Ростовски областа художественни коллективий концерт.
16.55 — «Къахьегама сийлен байрах лелораш». Сахалински областа «Комсомолец» яхача совхоза болалой хьалха латтача опытах лаьца.
18.30 — Фаьлг болча хьоамагIа. «Машайн Витейн кердача шерара приключенеш». Телевизионни художественни фильм.
18.15 — «Ха». Яхача программа почта 1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальни дегIайоалаяра керттера лостамаш» яха парте XXVI съездага йола КПСС ЦК проект юкъаш я.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Парте XXVI съезда накъадохьаш. «Сий долча хьинара оагIонаш». Диъалаг1а фильм. «Кхьалхана бIаьсти».
19.55 — «Кодовое название «Южный гром» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 2 сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Эрмитаж». 20 бIаьшера Франции живопись. Хьалха къамаьл ду Эрмитажа директора, академика Б. Б. Пиотровски.
22.05 — «Тахан дунен тIа».
22.30 — «Кинопанорама». Передача дIахьор — РСФСР-а халкъа артист, кинорежиссер Э. Рязанов.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «Гха беш».
8.35; 9.35 — В. Маяковски, поэтах а поэзех а лаьца. 10 класс.
9.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи.
10.05 — Къамаьл де исланций меттал.
10.35 — Хьа ленински библиотека. «Апрельски тезисаш».
11.05 — Хьехархочо. Музыка урок.
12.05 — Студенташта - заочникашта. Юкъара хими. I курс.
13.20 — Iилман коммунизм.
14.05 — Подготовительни отделене ладувгIархошта. Математика.
14.35 — «Са яхел». Субтитраш йола художественни фильм. 2 сери.
19.00 — «Нохч - ГIалгIайчу гIалла».
19.20 — Нохч - ГIалгIай областной партийни конференце делегаташта лаьрхIа концерт.
20.00 — Документальни фильм.
20.20 — «Бийса даькъал хийла шун, бераш!»
20.30 — «Шоана, кхалнах!» (нохчий мотт.).
21.00 — Шуберт. Имь экспромт. ДIалоах РСФСР искусство заслуженни деятело Р. Керера.
21.30 — Телевизионни документальни фильм.
21.40 — «Кутузов». Художественни фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — Iилмани-популярни фильм.
8.35; 9.35 — Истори. 4 класс. Ленини партия.
9.05 — «Эрсий къамаьл».
10.00 — Английски мотт.
10.35; 11.40 — Истори. 6 класс.
11.00 — ПТУ дешархошта. Обществоведени.
11.30 — Iилмани-популярни фильм.
12.10 — Студенташта-заочникашта. Лаккхера математика. I курс.
13.25 — Советски бокъо. Къахьегама договор.
14.15 — Подготовительни отделене дешархошта. Физика. Динамика.
14.45 — Бокъонах йола беседа. Со — СССР гражданин.
15.15 — «Ха а деза, хаьде а деза». Къаьмна техникашта лаьрхIа передача.
17.35 — «Хьа горизонташ».
18.25 — Юкъаш я парте XXVI съездага йола КПСС ЦК проект. «Юрта боахама производство дегIаахара стимулаш» (нохчий мотт.).
18.50 — «Техничка — дешара кийчо».
19.10 — «Нохч - ГIалгIайчу гIалла».
19.30 — Съездитара съездага. Надтеречный район.
20.00 — «Бийса даькъал хийла шун, бераш!»
20.15 — Волейболах йола СССР чемпионат. МаIа нах. ЦСКА — «Радиотехника» (Рига). Ригера передача.
20.50 — Концерт оттадеш я СССР Пачхьалкхен академически симфонически оркестр. Солист — РСФСР халкъа артист Третьяков.
21.40 — «Монмартра тховрашта вIалла». Телевизионни художественни фильма 1—2 сереш.

26 декабрь

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.05 — «Дукха езе стихаш».

РАДИО

25 декабрь

6.40 — 17-ча Нохч - ГIалгIай партийни конференце делегатех дола доаи (гIалгIай мотт.).
6.55 — Ашараш (гIалгIай мотт.).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.23 — «Шоана, кхалнах». Радиожурнал (гIалгIай мотт.).
9.15 — Юкъаш я парте XXVI съездага йола КПСС ЦК проект. «Пятилетка бияккха гIа» (нохчий мотт.).
9.30 — Денна тана (эрсий мотт.).
9.40 — Ашараш.
9.45 — «ДоттагIай онзам» (эрсий мотт.).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий мотт.).
17.18 — «Микрофонаца Грозне гIолла». Радиоминута (эрсий мотт.).
17.38 — «Зиза тоха, са республика!» XVII Нохч - ГIалгIай областной партийни конференцена хетаяь радиокомпозици (нохчий мотт.).
18.00 — Керла хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай мотт.).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Дега лоIамца» (нохчий мотт).

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш я йолаш. IуйрийIна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 2—7, Грозне 4—6 градус вIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, гайн - тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0—5 градус шелал, дийнахьа 4—9 градус вIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанция.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхана секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-83-38.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00400. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6180.